

UNIVERZITET U SARAJEVU

FAKULTET POLITIČKIH NAUKA

ODSJEK: SIGURNOSNE I MIROVNE STUDIJE

**KOMPARATIVNA ANALIZA SISTEMA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA REPUBLIKE
SRBIJE I BOSNE I HERCEGOVINE**

- magistarski rad -

Kandidat:

Hasović Leila

Broj indeksa: 698/11-SPS

Mentor:

prof.dr. Zlatan Bajramović

Sarajevo, septembar 2020.god

FAKULTET POLITIČKIH NAUKA

UNIVERZITET U SARAJEVU

ODSJEK: Sigurnosne i mirovne studije

**KOMPARATIVNA ANALIZA SISTEMA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA REPUBLIKE
SRBIJE I BOSNE I HERCEGOVINE**

- magistarski rad -

Kandidat:

Hasović Leila

Broj indeksa: 698/11-SPS

Mentor:

prof.dr. Zlatan Bajramović

Sarajevo, septembar 2020.god

SADRŽAJ

I UVOD	4
II METODOLOŠKI OKVIR RADA	5
1. FORMULACIJA PROBLEMA ISTRAŽIVANJA	5
2. ODREĐENJE PREDMETA ISTRAŽIVANJA	5
2.1. Teorijsko određivanje predmeta istraživanja	6
2.1.1. Činioci sadržaja predmeta istraživanja:	6
2.2. Operacionalno određivanje predmeta istraživanja	8
3. CILJEVI I ZADACI ISTRAŽIVANJA	9
3.1. Naučni cilj istraživanja:	9
3.2. Društveni cilj istraživanja:	10
4. HIPOTEZA I INDIKATORI ISTRAŽIVANJA	10
4.1. Generalna opšta hipoteza	10
4.2. Posebne hipoteze	10
4.3. Varijable	11
4.4. Indikatori	11
5. PARADIGMA I METODE ISTRAŽIVANJA	11
5.1. Vrste i tip istraživanja	11
5.2. Osnovne metode istraživanja	11
5.3. Opšte naučne metode	12
5.4. Metoda prikupljanja podataka	12
5.5. Uzorak i vrijeme istraživanja	13
6. NAUČNA I DRUŠTVENA OPRAVDANOST ISTRAŽIVANJA	13
6.1. Naučna opravdanost istraživanja	13
6.2. Društvena opravdanost istraživanja	13
7. KATEGORIJALNO POJMOVNI SISTEM	14
8. NAUČNA I DRUGA SAZNANJA U OKVIRU ISTRAŽIVANJA	15

8.1. POLAZNA SAZNANJA O PREDMETU RADA	15
8.2. FUNDAMENTALNA PITANJA	17
PROJEKCIJA MOGUĆIH ODGOVORA	17
III Sistem zaštite i spašavanja Republike Srbije	19
<u>1.</u> Uvod i Zakonska regulativna Zaštite i spašavanja u Republici Srbiji.....	19
2. Sektor za vandredne situacije	23
2.1. Organizaciona struktura sektora za vandredne situacije Republike Srbije	26
2.1.2. Uprava za preventivnu zaštitu.....	27
2.1.3. Uprava za vatrogasne i spasilačke jedinice.....	28
2.1.4. Uprava za upravljanje rizicima	28
2.1.5. Uprava za civilnu zaštitu.....	31
2.1.6. Nacionalni centar za trening SVS	32
IV SISTEM ZAŠTITE I SPAŠAVANJA BOSNE I HERCEGOVINE	33
1. Zakonska regulativa sistema zaštite i spašavanja Bosne i Hercegovine.....	36
2. Strukturalni pregled sistema zaštite i spašavanja Bosne i Hercegovine.....	39
2.1. Državni nivo – Sektor za zaštitu i spašavanje Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine	40
2.2. Sistem zaštite i spašavanja entiteta i distrikta Brčko	43
V KOMPARACIJA SISTEMA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA IZMEĐU REPUBLIKE SRBIJE I BOSNE I HERCEGOVINE.....	48
1. Hidrološki prognozni sistem.....	50
2. Finansiranje sektora zaštite i spašavanja	51
3. Vladin sektor zaštite i spašavanja	53
4. Nevladin sektor u zaštiti i spašavanju.....	54
4.1. Crveni krst/križ	54
4.2. Caritas	55
4.3. Merhamet.....	55
4.4. Radio-amateri	56

4.5. Vatrogasne jedinice	56
4.6. Ronioci, planinari, gorska služba spašavanja	57
5. Asocijacija za upravljanje rizicima - AZUR	58
6. Nacionalno udruženje ua upravljanje rizicima – NUUR.....	61
VI ZAKLJUČNA RAZMATRANJA	62
LITERATURA.....	65
SKRAĆENICE.....	68
PRILOZI:	69
BIOGRAFIJA.....	71

I UVOD

Predmet istraživanja u ovom radu je komparativna analiza sistema zaštite i spašavanja Republike Srbije i Bosne i Hercegovine. Ova dvije države nakon raspada Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije su se osamostalile ali i gradile vlastite sisteme zaštite i spašavanja unutar ministarstva sigurnosti svojih država. Međutim, kako su ove države susjedne i imaju zajedničku prošlost ideja je da se uz kratki historijski osvrt na period poslije rata koji je trajao od 1991. do 1995. u Bosni i Hercegovini napravi komparativna analiza načina na koji su pomenute države izgradile svoje sisteme zaštite i spašavanja dok će se glavni dio analiziranja i obrade teme bazirati na period od zadnjih deset godina, tačnije vremenski okvir 2010.- 2020. godina.

Rad će biti koncipiran u tri dijela koja će se međusobno nadovezivati i tako stabilirati jednu cjelovitu i deskriptivnu sliku u pogledu stanja, preventivnih mjera te i suradnje između Republike Srbije i Bosne i Hercegovine.

Daljim analiziranjem će se obraditi sistem zaštite i spašavanja u Republici Srbiji, sa detaljima kako je unutar te države ministarstvo uredilo ovaj sektor, kao i sam zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća. Zatim će se analizirati projekti, planovi i programi koji su unutar Republike Srbije urađeni sa ciljem zaštite ljudskih života i materijalnih dobara, nadležnosti institucija i organa po pitanju civilne zaštite, istražiti postojanje i rad operativno-komunikacijskog centra i njegovo finansiranje odnosno koliko Republika Srbija izdvaja sredstava na godišnjem nivou za finansiranje projekata civilne zaštite.

Sljedeći dio rada će se odnositi na sistem zaštite i spašavanja u Bosni i Hercegovini, kako je taj sektor uređen obzirom na strukturu države odnosno podijeljenost nadležnosti između entiteta Republika Srpska, Federacija Bosna i Hercegovina i Brčko Distrikta; tačnije nadležnosti institucija i organa Bosne i Hercegovine, koordinaciju unutar djelovanja istih, rad i djelovanje Operativno-komunikacijskog centra (OKC 112), planove i programe zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća kao i transparentnost projekata i finansiranje ovog sektora.

Treći i glavni dio rada do kojeg se predhodnim analiziranjem željelo doći jeste komparacija sistema odnosno komparativna analiza sistema zaštite i spašavanja - civilne zaštite Republike Srbije i Bosne i Hercegovine. Napravit će se i osvrt na pozitivne i negativne strane kako

Republike Srbije, tako i Bosne i Hercegovine, zatim se okrenuti ka principima saradnje ovih država, međusobne pomoći odnosno uzajamnog upućivanja snaga zaštite i spašavanja kao i olakšicu za pomoć to jeste propise za prelazak granice. U ovom dijelu će se pronaći i obraditi projekti, planovi i programi koji su realizovani između Republike Srbije i Bosne i Hercegovine zbog bolje civilne zaštite ljudi i materijalnih dobara.

Svrha razrade ove teme je da se prije svega objasni funkcionisanje sektora za zaštitu i spašavanje i da se analiziranjem dođe do zaključka koji su nedostaci ovih sistema i međusobne suradnje, sa ciljem mogućnosti da se u budućnosti utiče na bolji angažman i realizovanje više projekata između Republike Srbije i Bosne i Hercegovine.

II METODOLOŠKI OKVIR RADA

1. FORMULACIJA PROBLEMA ISTRAŽIVANJA

Problem istraživanja ovog magistarskog rada je utvrđivanje sličnosti i razlika sistema zaštite i spašavanja između Republike Srbije i Bosne i Hercegovine. Odnosno civilne zaštite, zaštite ljudi i materijalnih dobara što bi trebao biti prioritet za obje države. Nezaobilazno, problem istraživanja se vezuje za sve prirodne i druge nesreće koje mogu ugroziti sigurnost ljudi i materijalnih dobara.

Istraživanje u ovom radu je teorijsko-empirijskog karaktera te se shodno tome problem istraživanja postavlja na sljedeći način:

Da li se komparativnom analizom mogu utvrditi sličnosti i razlike sistema zaštite i spašavanja između Republike Srbije i Bosne i Hercegovine od 2010. do 2020. godine?

2. ODREĐENJE PREDMETA ISTRAŽIVANJA

Preliminarno određenje predmeta istraživanja određeno je naslovom. Predmet istraživanja ovog rada jeste suradnja sistema zaštite i spašavanja u Republici Srbiji i Bosni i Hercegovini u vremenskom periodu od 2010. do 2020. godine. Pored pomenutog, predmet rada uključuje i zasebnu analizu oba sistema, njihovu komparaciju zajedno sa planovima, programima i projektima koji su realizirani između ove dvije države. Bitno je naglasiti da je tematika

istraživanja aktuelna, da se uz kratki historijski osvrt radi o sadašnjem vremenu te je ovo oblast kojoj se u posljednje vrijeme posvećuje mnogo pažnje kako u Europskoj Uniji tako i između ove dvije države. Naravno, predmet istraživanja uključuje analizu prednosti i mana oba sistema ali se glavni akcenat stavlja na suradnju / kooperaciju između Republike Srbije i Bosne i Hercegovine, tačnije na zajedničke projekte po pitanju bolje civilne zaštite. Predmet istraživanja su također i kapaciteti koji se mogu iskoristiti i na raspolaganju su ovim dvjema državama za bolju suradnju.

2.1. Teorijsko određivanje predmeta istraživanja

Teorijska osnova rada je pokušaj odgovora na niz pitanja koja se postavljaju kao jedinstven problem. Obzirom na zajedničku prošlost, politički sistem u Republici Srbiji i Bosni i Hercegovini je drugačiji tako da je unutar ministarstava sigurnosti sektori za zaštitu i spašavanje, zakoni te nadležnosti drugačiji, krenuvši sa polazne tačke da je Bosna i Hercegovina podijeljena na entitete Republiku Srpsku, Federaciju Bosnu i Hercegovinu uz Brčko Distrikt kao zasebnu administrativno – teritorijalnu jedinicu, gdje se nadležnosti unutar ovog sektora dijele u ovisnosti od administracije jedinica, dok je u Republici Srbiji jedinstven zakon i nadležnosti na cijelom teritoriju. Također, osnova od koje polazimo jeste da predmetne države dijele granicu dugu 357 km i da to povlači mnogo zajedničkih prijetnji koje mogu uticati na sigurnost ljudi i materijalnih dobara. Najvećom zajedničkom prijetnjom se smatraju poplave obzirom da je glavna granica između Republike Srbije i Bosne i Hercegovine rijeka Drina čija historija izljevanja iz korita dokazuje koliko prirodne nesreće i katastrofe mogu oformiti zajedničku saradnju osnažiti kapacitete prekogranične kooperacije.

2.1.1. Činioci sadržaja predmeta istraživanja:

Sadržaj predmeta istraživanja je jako složen sa sljedećim činiocima:

USLOVI:

Područje Republike Srbije i Bosne i Hercegovine dijeli zajedničku prošlost, mnoge probleme i granicu dugu 357 km. Samim tim ove dvije države imaju savršene uslove za suradnju jer su to države sa zajedničkim problemskim obilježjima u slučaju prirodnih katastrofa kao i problematika nedovoljnog finansiranja i ulaganja u sektore zaštite i spašavanja i sektore za vanredne situacije. Zbog takve situacije, države i kada su prebrodile probleme nesuradnje zbog teške prošlosti, naišle su na nedostatak zainteresiranosti za ulaganje u ovaj sektor shodno

čemu nemaju dovoljno mogućnosti za ostvarivanje zajedničkih ciljeva. Međutim, uz bolje upućivanje javnosti i vrhova država za potrebama ulaganja u ovaj sektor i njegovog razvijanja kao i zainteresovanost istih dolazi se do idealne situacije za pisanje projekata, programa i planova te njihovu implementaciju sa ciljem povećanja stepena sigurnosti građana i materijalnih dobara u obje države, posebice u graničnim predjelima. Najbolji dokaz za potrebu povećanja zajedničke suradnje jesu poplave 2014. godine koje su donijele mnogo neprilika, a da su dvije države preventivno zajedničkim snagama djelovale, vjeruje se da je problem mogao biti znatno umanjen, pravovremeno sankcionisan i doveden pod kontrolu.

SUBJEKTI:

Subjeti mogu biti pojedinci, grupe, institucije ali u ovom slučaju konkretno su to države, odnosno Republika Srbija i Bosna i Hercegovina, konkretnije Ministarstvo sigurnosti sa matičnim Sektorom za zaštitu i spašavanje Bosne i Hercegovine, te Ministarstvo unutrašnjih poslova odnosno Sektor za vandredne situacije Republike Srbije.

MOTIVI, INTERESI I CILJEVI:

Različiti subjekti imaju različite motive i interese a njihova manifestacija varira u zavisnosti od sredine i situacije. U ovom slučaju cilj je poboljšanje stepena sigurnosti ljudi i materijalnih dobara na području Republike Srbije i Bosne i Hercegovine; motivi i interesi jesu suradnja kako bi se taj cilj lakše i brže dostigao zbog dijeljenja granice duge 357 kilometara što dovodi do zaključka da ove dvije države i dijele mnogo problema, odnosno strahova od prirodnih nesreća.

AKTIVNOSTI:

Obje države kroz jačanje i bolje finansiranje Ministarstva sigurnosti i Sektora za zaštitu i spašavanje, odnosno Ministarstva unutrašnjih poslova i Sektora za vandredne situacije postavljaju bolje mogućnosti za saradnju i njeno unapređenje. Projekti i programi koje su zajednički realizovale su doprinijeli poboljšanju stepena sigurnosti ljudi i njihovih materijalnih dobara što je dalo osnov i podsticaj da se za budućnost unaprijedi i još više poveća stepen suradnje, posebice u pitanju straha od poplava, jer je to jedan od najvećih problema koji ove države zajedno proživljavaju.

METODE I SREDSTVA:

Metode i sredstva se koriste kako bi subjekti došli do određenih rezultata i ciljeva. U slučaju razrade ove teme, dolazimo do zaključka da su to planovi, programi i projekti koje ove dvije države mogu zajedno odraditi i implementirati kako bi postigle zajednički željeni cilj.

EFEKTI:

Manjak suradnje između Republike Srbije i Bosne i Hercegovine zbog zajedničke prošlosti sa mnogo problema može doprinijeti je stepenu nezaštićenosti ljudi i materijalnih dobara naroda obje države uz ogromne gubitke. Ovo je primarni dokaz potrebe za poboljšanjem i povećanjem stepena sigurnosti ljudi i dobara kroz zajedničku implementaciju programa i projekata za zaštitu i spašavanje.

2.2. Operacionalno određenje predmeta istraživanja

Istraživanje se bavi analizom suradnje sektora zaštite i spašavanja između Republike Srbije i Bosne i Hercegovine u vremenskom razdoblju od 2010. do 2020. godine te vrši prije svega analizu samih sektora unutar njihovih država a zatim komparaciju kako bi se utvrdile prednosti i mane istih.

Vremensko određenje predmeta istraživanja

Ovo istraživanje je fokusirano na desetogodišnji period počevši sa 2010. a završavajući sa 2020. godinom. Sprovodi se u najvećoj mjeri trenutno kako bi se utvrdilo postojeće stanje.

Prostorno određenje predmeta istraživanja

Istraživanje će biti vršeno između teritorije Republike Srbije i Bosne i Hercegovine.

Disciplinarno određenje predmeta istraživanja

Istraživanje je interdisciplinarnog karaktera ali u okviru društvenih nauka te će se isto provesti u okviru sigurnosnih i mirovnih studija, sa naglaskom na sistem zaštite i spašavanja, uz osvrt na saznanja iz drugih naučnih disciplina (pravnih, ekonomskih, historijskih, političkih i drugih relevantnih akademskih polja).

3. CILJEVI I ZADACI ISTRAŽIVANJA

Polazeći od definiranog predmeta ovo istraživanje je koncipirano sa teorijsko-empirijskim karakterom, u cilju da se uspostavi nalaz da li su kapaciteti to jeste potencijali koje ove zemlje posjeduju povezani sa sigurnosti po pitanju zaštite i spašavanja. Potrebno je utvrditi, analizirati, istražiti teorijskim i empirijskim putem zadanu temu. Shodno metodološkim okvirima, ciljevi istraživanja u osnovi se dijele na društvene i naučne ciljeve koji će se primijenjivati u ovom radu.

3.1. Naučni cilj istraživanja:

„Svako naučno istraživanje ima svoje ciljeve koji mogu biti dvostruki, tako u okviru određivanja ciljeva razlikujemo dvije vrste (grupe) ciljeva: naučne i društvene.“¹ Naučni ciljevi su zadati nivoi naučnog saznanja koji se namjeravaju ostvariti naučnim istraživanjem i koji će biti sadržani u rezultatima istraživanja.

Naučna deskripcija: rezultati istraživanja će omogućiti opisivanje postojećeg stanja suradnje u sistemu zaštite i spašavanja između Republike Srbije i Bosne i Hercegovine te je naše istraživanje također usmjereno na opisivanje sektora za zaštitu i spašavanje u obje države, shodno čemu je primarni cilj ovog istraživanja komparacija ova dva sistema i njihova suradnja.

Naučna klasifikacija i tipologizacija: ustanovljene karakteristike držanih sektora odnosno ministarstava sigurnosti i sektora za zaštitu i spašavanje samo su činjenična osnova za dalje zaključivanje. Apstrakcijom će se nastojati utvrditi šta utiče na njihov rad, suradnju, te projekte i programe koje realizuju, odnosno ne realizuju. U biti, ovim putem stvaramo klasifikacijske kriterije i ostvarujemo drugi naučni cilj koji uključuje klasifikaciju i tipologizaciju.

Naučno otkriće: Analiziranjem i obradom dobijenih podataka moći ćemo otkriti kakav je zaista obim rada unutar ovog sektora i šta je najveći problem koji usporava rad unutar svake države ponaosob kao i njihovu međusobnu suradnju. Kako je ovo sektor koji se teško može odrediti unaprijed već zavisi od slučaja prirodnih nesreća, pribavljanje ove vrste podataka će u mnogome poslužiti za naučno otkriće.

---

¹ Dževad Termiz, Metodologija društvenih nauka 2009:220.

3.2. Društveni cilj istraživanja:

Osiguravanjem pouzdane slike o stvarnom radu sektora za zaštitu i spašavanje unutar svake države, njihovom komparacijom i izučavanjem zajedničkih projekata i programa ostvarujemo informativni društveni cilj, ali i direktivni posebno klasifikacijom. Istraživanje ima za cilj da se podigne svijest o značaju zaštite i spašavanja za ljude i materijalna dobra i koliko pogodnosti i sigurnosti donose zajednički projekti pogotovo u suradnji dvije države koje dijele veoma dugu i važnu granicu za obje države. Istraživanje bi moglo pomoći u boljoj suradnji za korist civilne zaštite između Republike Srbije i Bosne i Hercegovine u budućnosti.

4. HIPOTEZA I INDIKATORI ISTRAŽIVANJA

4.1. Generalna opšta hipoteza

Generalna opšta hipoteza ovog istraživanja je kako slijedi:

Komparativna analiza sektora zaštite i spašavanja Republike Srbije i Bosne i Hercegovine u periodu od 2010. do 2020. godine je pokazala da ovi sektori imaju mnogo više sličnosti nego razlika.

4.2. Posebne hipoteze

- Kooperacija ove dvije države je dovoljno razvijena zbog zajedničkih problema sa prirodnih nepogodama te željom država za popravljanjem te situacije.
- Ministarstvo sigurnosti, odnosno Ministarstvo unutrašnjih poslova ulaže dovoljno sredstava u razvoj sektora za zaštitu i spašavanje.
- Suradnja sektora za zaštitu i spašavanje veoma utiče na povećanje stepena sigurnosti ljudi i materijalnih dobara.
- Bolji podsticaj od strane država za sektore zaštite i spašavanja znače i prevenciju od zajedničkih prirodnih nesreća za ove države.
- Implementacija zajedničkih projekata i programa smanjuje opasnost od potencijalnih prijetnji i gubitaka u ovim državama.

4.3. Varijable

Zavisna varijabla: Komparativna sektora zaštite i spašavanja Republike Srbije i Bosne i Hercegovine u periodu od 2010. do 2020. godine.

Nezavisna varijabla: Nesigurnosti ljudi i materijalnih dobara.

4.4. Indikatori

- Strukturalni prikaz sektora zaštite i spašavanja
- Finansijska ulaganja u sektor zaštite i spašavanja
- Poplave 2014
- Kooperacija Republike Srbije i Bosne i Hercegovine u sektoru zaštite i spašavanja

5. PARADIGMA I METODE ISTRAŽIVANJA

5.1. Vrste i tip istraživanja

Istraživanje je teorijsko – empirijsko čiji je zadatak da naučno – istinito konstatuje stanje – situaciju.

5.2. Osnovne metode istraživanja

Obzirom da je interdisciplinarno istraživanje, metode istraživanja su različite ali srodne društvenim naukama. Imajući u vidu da naučna metoda zahtjeva skup različitih postupaka kako bi se istražio i izložio rezultat naučnog istraživanja, u istraživanju će biti primjenjene osnovne analitičke i sintetičke metode uključujući analizu, apstrakciju, specijalizaciju, dedukciju, sintezu, konkretizaciju, generalizaciju i indukciju. Akcenat će biti na analizi kao primarnoj metodi, čijom primjenom ćemo rastaviti cjelinu na dijelove, zatim apstrakciju kojom ćemo izdvojiti posebno segment primjene suradnje sektora zaštite i spašavanja Republike Srbije i Bosne i Hercegovine i njihovih projekata.

5.3. Opšte naučne metode

Korištena je *hipotetičko-deduktivna* metoda koja spada u najproduktivnije opštenaučne metode upravo zbog svoje povezanosti sa drugim metodama i odnosima sa njima.

U osnovi ove metode je opažanje – čulno i zapažanje – nečulno što se koristi u cilju potvrde već postojećeg saznanja o problemu istraživanja i za evidentiranje iskustava stečenih u dodiru s predmetom istraživanja.

Općenaučna metoda modelovanja povezana je sa brojnim raznim operacijama, bilo da imitira postojeće modele, zamišlja i konstruiše nepostojeće modele novih pojava i varira nepostojeće modele i njihova nepoznata saznanja i kretanja. Mogu biti modeli imitacije, rototipova i projekcije uz napomenu da modeli mogu biti idealni i stvarni.

Ova metoda će nam pomoći da shvatimo projekte i zamislimo kako bi oni mogli još bolje biti realizovani za budućnost u cilju osiguranja boljih kapaciteta organa civilnih zaštita.

Komparativna metoda je značajna iz prostog razloga što je komparacija zasnovana na analogiji obzirom da se u svim procesima opažanja i praktikovanja saznanja neizbježno vrše upoređivanja kojima se konstatuju identičnost i razlike te se već oformilo šta se može porediti, šta se poređenjem može utvrđivati i na koji način, eksperimentalnost poređenja uz naučne efekte poređenja.

U društvenim naukama suštinski predmeti komparacije su sve društvene pojave, ali ne i sve međusobno.

Ova metoda će u radu pomoći i najviše biti korištena za komparaciju sistema zaštite i spašavanja između Republike Srbije i Bosne i Hercegovine te otkrivanje kako njihove sličnosti i razlike, tako i prednosti i mana njihove suradnje, odnosno nesuradnje.

5.4. Metoda prikupljanja podataka

Indikatori nalaž korištenje samo metode analize sadržaja dokumenata i posmatranje.

Metoda analize sadržaja dokumenata: Prihvaćena je kao teorijsko-empirijska metoda unuar koje postoje dvije tehnike: kvalitativna i kvantitativna. Koristit će se obje jer jedna tehnika prožima drugu. Više će biti zastupljena kvantitativna tehnika obzirom da ona odgovara na pitanje „koliko“ i sistematična je. Ista će biti korištena za ustanovljavanje šta, kako i zašto se

problem pojavljuje i manifestuje pa tek onda koliko puta ili koliko je česta pojava.

Posmatranje: Predmet posmatranja će biti aktuelne pojave za vrijeme događaja i to njihovo ispoljavanje. Posmatranje je metoda prikupljanja podataka neposrednim čulnim zapažanjem odnosno opažanjem, iz razloga što će u ovom istraživanju doći do teških predvidljivosti događaja, jer u kombinaciji sa predhodnom metodom analize sadržaja dokumenta, posmatranje će biti idealan spoj za praćenje trenutnih i aktuelnih dešavanja, imajući u vidu da u datom momentu može doći do prirodnih nepogoda i potrebe za suradnjom. Također, ovom metodom se može pratiti i realizovanje dosadašnjih planiranih projekata što je poželjno i potrebno za razradu ove teme.

5.5. Uzorak i vrijeme istraživanja

U uzorak su uzete države Republika Srbija i Bosna i Hercegovina, konkretno Ministarstvo sigurnosti, Sektor za zaštitu i spašavanje. Istraživanje će biti provedeno u periodu od 2010. godine, pa sve do sadašnjih dešavanja 2020. godine.

6. NAUČNA I DRUŠTVENA OPRAVDANOST ISTRAŽIVANJA

6.1. Naučna opravdanost istraživanja

Naučna opravdanost proizilazi iz potrebe za boljim razumijevanjem sektora zaštite i spašavanja u Republici Srbiji i Bosni i Hercegovini te njihovom suradnjom, kao i koliko bi pogodnosti i poboljšanje situacije, veći stepen zaštite ljudi i materijalnih dobara doprinijela veća i bolja suradnja, veći broj projekata i programa između ove dvije države.

6.2. Društvena opravdanost istraživanja

Društvena opravdanost proizilazi iz dvije osnove. Jedna je naučno saznanje o predmetu istraživanja, a druga je neposredna primjena naučnog saznanja u procesima shvatanja bolje suradnje u sistemu zaštite i spašavanja između Republike Srbije i Bosne i Hercegovine. Ovo istraživanje je društveno opravdano jer će obezbjediti rezultate koji bi se mogli koristiti u daljoj suradnji i realizaciji većeg broja projekata. Naučno istraživanje treba da osigura pouzdanu i objektivnu sliku o situaciji po pitanju suradnje ove dvije države, te da obezbijedi

činjenice koje će olakšati kooperaciju u budućnosti i pridonijeti realizaciji većeg broja projekata, programa i planova po pitanju civilne zaštite.

7. KATEGORIJALNO POJMOVNI SISTEM

Obzirom na kompleksnost ove problematike, javlja se potreba za definisanjem centralnih kategorijalnih pojmova uočljivih i kroz naslov teme istraživanja. Pojmovi koji prizilaze iz naslova teme i koji čine teorijsku osnovu istraživanja su:

- Zaštita i spašavanje
- Civilna zaštita
- Prirodna nesreća
- Druge nesreće
- Odgovor
- Pružanje pomoći
- Traženje pomoći
- Koordinacija

Predmet analize će biti i svi drugi pojmovi za kojima se iskaže potreba, a sve u cilju što efikasnije, jasnije i potpunije elaboracije predmeta teme.

„(1) Zaštita i spašavanje je oblik pripremanja i učešća nosilaca poslova i zadataka zaštite i spašavanja u odgovoru na prirodne ili druge nesreće.

(2) Civilna zaštita je planski organiziran dio sistema zaštite od prirodnih ili drugih nesreća koja obuhvata organiziranje, pripremanje i učešće građana, preduzeća i drugih pravnih lica i profesionalnih službi, organizacija i udruženja na zaštiti i spašavanju ljudi, materijalnih dobara i okoliša od prirodnih ili drugih nesreća, te njihovih posljedica. Civilna zaštita je humanitarne i nevojne prirode.

(3) Prirodna nesreća je događaj koji je uzrokovan iznenadnim djelovanjem prirodnih sila, sa ili bez čovjekovog uticaja, koji ugrožava zdravlje ili život ljudi, životinja, uzrokuje štetu na materijalnim dobrima i okolišu.

(4) Druge nesreće podrazumijevaju nesreće prirodnog porijekla ili nesreće koje je uzrokovao čovjek, konkretnog naziva, koje nisu obuhvaćene nijednom drugom klasifikacijom, kao što

su: rudarske nesreće, epidemije zaraznih bolesti, avionske nesreće, željezničke nesreće, tehničko-tehnološke nesreće, posljedice terorističkih aktivnosti, neposredne ratne opasnosti i slično.

(5) Odgovor je pružanje pomoći ili intervencija u toku ili neposredno nakon prirodne ili druge nesreće radi zadovoljavanja potrebe za očuvanjem života i osnovnih životnih potreba pogođenog stanovništva.

(6) Pružanje pomoći drugim državama je upućivanje materijalnih i finansijskih sredstava, odnosno upućivanje pripadnika operativnih snaga, njihovih sredstava i opreme i humanitarnih resursa, na zahtjev pogođene države, a u skladu sa međunarodnim standardnim operativnim procedurama.

(7) Traženje pomoći od drugih država i međunarodnih organizacija je procedura posljedičnog podnošenja apela za pomoć i prihvatanje pomoći u materijalnim i finansijskim sredstvima, odnosno u operativnim snagama, njihovim sredstvima i opremom i humanitarnim resursima, u skladu sa međunarodnim standardnim operativnim procedurama.

(8) Koordinacija je osiguravanje vremenske i prostorne usklađenosti djelovanja svih učesnika u aktivnostima zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća po etapama provođenja poslova i zadataka, kao i njihovo pravovremeno obavještanje. Koordiniranjem se, u smislu Smjernica Ujedinjenih nacija, osigurava efikasna komunikacija, uvezivanje i međusobno djelovanje nosilaca i snaga zaštite i spašavanja u svrhu provođenja zaštite i unapređenja humanitarnih principa, izbjegavanja konkurencije i dupliranja, te ostvarivanja zajedničkih ciljeva.²

8. NAUČNA I DRUGA SAZNANJA U OKVIRU ISTRAŽIVANJA

8.1. POLAZNA SAZNANJA O PREDMETU RADA

Sektor zaštite i spašavanja Republike Srbije je pod nazivom Sektor za vanredne situacije i nalazi se u okviru državnog Ministarstva unutrašnjih poslova. On nastoji izgraditi, održati i

---

² <http://msb.gov.ba/Zakoni/zakoni/default.aspx?id=1721&langTag=bs-BA> 12.12.2019. 21:06h

poboljšati sposobnost cijele države da preventivno reagira na rizike, odgovori na izazove i ublaži posljedice različitih katastrofa koje mogu zahvatiti tu regiju.

„Od 2006. godine organizirana je moderna Služba koja, osim vatrogasaca i spasilaca, ima i Uprave za preventivnu zaštitu, upravljanje rizikom i civilnu zaštitu. Operativnu jezgru Sektora čine pripadnici operativnih jedinica spašavanja i spašavanja. U svakom trenutku njih 3.000 spremno je učiniti sve što je u njihovoj moći kako bi zaštitili i spasili građane u Republici Srbiji. Pored osnovnih vatrogasno-spasilačkih jedinica, Sektor za vanredne situacije ima i specijalne timove za spašavanje u slučaju zemljotresa, poplave, prometnih nesreća i za spašavanje u slučaju tehničkih i tehnoloških i nesreća u kojima su opasne tvari. Sektor za hitne slučajeve obavlja poslove normativne, upravne, organizacijsko-tehničke, preventivne, preventivno-tehničke, obrazovne, informacijsko-obrazovne i druge prirode za organizaciju, planiranje, provođenje, kontrolu mjera zaštite okoliša, zdravlja i materijalnih dobara građana, očuvanje uvjeta potrebnih za život i pripremu za prevladavanje stanja u uvjetima požara, prirodnih katastrofa tehničkih i tehnoloških nesreća, učinaka opasnih tvari i drugih uvjeta, opasnosti velikih razmjera koje mogu ugroziti zdravlje i život ljudi i okoliša, kao i prevencija radi sprječavanja ugrožavanja zdravlja građana uslijed djelovanja opasnih tvari i drugih opasnih stanja; provodi stručno usavršavanje članova ustrojbenih jedinica iz djelokruga rada Sektora (Uprava i Odjel) itd. organizacijski i osobni uvjeti za zaštitu i spašavanje u nuždi; poduzimanje preventivnih mjera za sprečavanje izbijanja požara i ublažavanje posljedica prirodnih katastrofa, tehničkih i tehnoloških nesreća itd. kao i prevencija radi sprječavanja ugrožavanja zdravlja građana uslijed djelovanja opasnih tvari i drugih opasnih stanja; obavlja stručno usavršavanje članova ustrojbenih jedinica iz djelokruga rada Sektora (Uprava i Odjel) itd.“³

Sektor zaštite i spašavanja Bosne i Hercegovine se nalazi u okviru Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine. Sektor za zaštitu i spašavanje Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine uspostavljen je 2004. godine pod nazivom Sektor za civilnu zaštitu. „U oblasti zaštite i spašavanja Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine nadležno je za: provođenje međunarodnih obaveza i saradnju u provođenju civilne zaštite; koordiniranje djelovanja entitetskih službi civilne zaštite u BiH i usklađivanje njihovih planova za slučaj prirodne ili druge nesreće koje zahvataju teritoriju BiH, donošenje programa i planova zaštite i spašavanja. Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je na svojoj 83. sjednici održanoj 09.04.2009. godine, dalo saglasnost na novi Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji Ministarstva

---

³ <http://prezentacije.mup.gov.rs/svs/HTML/delatnost.html> 17.12.2019. 10:36h

sigurnosti Bosne i Hercegovine. U skladu sa ovim pravilnikom usvojena je i nova sistematizacija radnih mjesta prema kojoj Sektor za civilnu zaštitu mijenja naziv u Sektor za zaštitu i spašavanje u okviru kojeg je uspostavljen i Operativno komunikacijski centar BiH-112. Prema predmetnom pravilniku i novoj sistematizaciji radnih mjesta Sektor za zaštitu i spašavanje sačinjavaju: Odsjek za međunarodnu saradnju i koordinaciju, Odsjek za strateško planiranje, mjere zaštite i spašavanja, Odsjek za strukturu i obuku i Operativno komunikacijski centar BiH-112. Na nižim nivoima organizacije sistema zaštite i spašavanja formirane su i operativno funkcioniraju entitetske uprave civilne zaštite (Federalna uprava civilne zaštite Federacije Bosne i Hercegovine i Republička uprava civilne zaštite Republike Srpske) i Odjel za javnu sigurnost Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine (Služba za civilnu zaštitu).“⁴

8.2. FUNDAMENTALNA PITANJA

1. Da li postoji više razlika ili sličnosti u sektorima za zaštitu i spašavanje, odnosno sektoru za vandredne situacije Republike Srbije i Bosne i Hercegovine?
2. Da li je između Republike Srbije i Bosne i Hercegovine dovoljno uspostavljena suradnja po pitanju zaštite i spašavanja ljudi, te da li je učinjeno dovoljan broj projekata koji bi osigurali zaštitu ljudi i materijalnih dobara u zadnjih 10 godina?
3. Koji su glavni problemi slabe realizacije projekata i programa u sistemu zaštite i spašavanja između Republike Srbije i Bosne i Hercegovine?
4. Da li postoji osnov za bolju suradnju u budućnosti, i da li postoje indikatori koji ukazuju na značajan razvoj suradnje Republike Srbije i Bosne i Hercegovine po pitanju zaštite i spašavanja?

PROJEKCIJA MOGUĆIH ODGOVORA

1. Postoje mnoge razlike i sličnosti između sektora civilne zaštite Republike Srbije i Bosne i Hercegovine. Naime, osnovna razlika jeste što je u Republici Srbiji sektor civilne zaštite,

---

⁴https://www.cin.ba/wp-content/uploads/2014/05/zastita_i_spasavanje_u_bih_studija.pdf 06.01.2020., 18:23

odnosno sektor za vandredne situacije u sklopu Ministarstva unutrašnjih poslova, dok je u BiH 2005.godine se sektor za zaštitu i spašavanje odvojio od MUP-a i sada je dio Ministarstva sigurnosti. Može se reći da je mnogo efikasniji pristup što je sektor zaštite i spašavanja odvojen od MUP-a zbog efikasnijih, bržih i učinkovitijih reakcija, jer ga u sklopu MUP-a koče i usporovaju protokol i mnogi propisi propisi.

Također, razlika u kojoj Srbija prednjači jeste što je ona dio Mehanizma civilne zaštite Zajednice, dok je BiH u fazi pristupa. Također, zbog svog pristupa Srbija ima i bolji dokument kojim obuhvata sve segmente civilne zaštite a to je Nacionalna strategija zaštite i spašavanja Republike Srbije dok se civilna zaštita u BiH reguliše jednim dijelom Zakonom o zaštiti i spašavanju, Zakonom o zaštiti od požara, i još nekim koji se tiču civilne zaštite, ali joj zaista nedostaje jedan dokument koji će obuhvatiti sve moguće segmente koji se tiču zaštite i spašavanja. Međutim, kolike god razlike u detaljima bila, zbog malih finansijskih ulaganja, te principa na kojim se temelji a koji se vuku iz prošlosti kada su RS i BiH bile u sklopu Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, u temelju samog osnivanja i zakona uvidjećemo mnoge sličnosti u elaboriranju teksta.

2. Između Republike Srbije i Bosne i Hercegovine je uspostavljena suradnja sa veoma malim brojem realiziranih projekata obzirom na vremenski okvir a uzimajući u razmatranje dužinu zajedničke granice i dijeljenja istih problema; te se time može reći da je suradnja po pitanju zaštite i spašavanja, realizacija projekata i programa na nezavidnom nivou.

3. Glavni problemi slabe realizacije projekata i programa su prošlost koju ove dvije države imaju, slabo razvijena politika, nedovoljno finansiranje ovog sektora od strane obje države, generalna neposvećenost ovoj temi, kao i mnogo dodatnih problema koje politički nestabilna situacija prouzrokuje u ovim državama.

4. U posljednje 3 godine značajno je porasla zainteresovanost za ovu temu, shvata se njena važnost, te koliko ona utiče na sigurnost ljudi i materijalnih dobara. Samim tim, sektori se više razvijaju, i radi se na poboljšanju istih, tako da se primjećuje i znatan porast međusobne suradnje, projekata i programa čija se realizacija u ovom sektoru planira za budućnost.

III Sistem zaštite i spašavanja Republike Srbije

Uvod i Zakonska regulativna Zaštite i spašavanja u Republici Srbiji

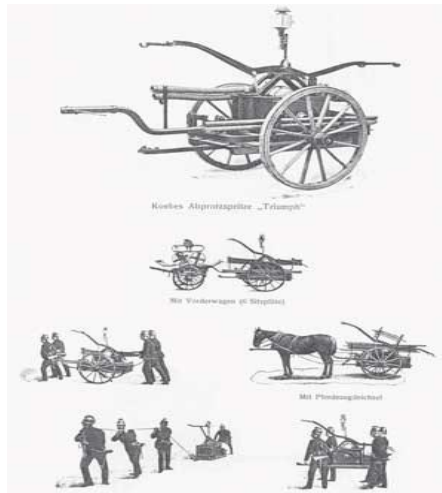
Државна застава Републике Србије

Slika br.1 Državna zastava Republike Srbije⁵

Zanimljiv podatak je da se prvi put zakon o zaštiti i spašavanju, konkretnije zaštita od požara spomenuo 1349.godine i to u Dušanikovom zakonu. Prvu Uredbu o gašenju požara s ukupno 17 stavaka je potpisao 1834. ministar unutarnjih poslova Đorđe Protić po naredbi kneza Miloša, a Uredba je imala odredbe o organizaciji vatrogastva odredbe koje su imale karakter prevencije požara.

---

⁵ <http://volimsrbiju.blogspot.com/2017/06/download-serbian-flag-and-coat-of-arms.html> 09.09.2020.,13:41

Slika br.2 Prvo vatrogasno vozilo u Srbiji⁶

Normativno-pravni sistem Republike Srbije podrazumijeva da domaći pravni akti budu u saglasnosti sa Ustavom Republike Srbije. Prema članu 97. Ustava Republika Srbija obezbjeđuje „odbranu i bezbjednost RS i njenih građana, mjere za slučaj vandrednog stanja, kao i proizvodnju, promet, i prevoz otrovnih, radioaktivnih i drugih opasnih materija, i reguliše sisteme u oblastima zdravstva, socijalne zaštite, itd.“⁷

Institucionalno jačanje kapaciteta Sektora zaštite i spašavanja i jačanje sektora na nacionalnoj i međunarodnoj razini je počelo od 2009 godine kada je donešen Zakon o vandrednim situacijama i Zakon o zaštiti od požara. Još 2001. godine Europska Unija je ustanovila Mehanizam civilne zaštite Zajednice, koji je prvi put dopunjen 2007.godine, a zvanično poboljšan 2013.godine. „Mehanizam ima za cilj da olakša suradnju u intervencijama pomoći civilne zaštite u hitnim slučajevima, kada pripremljenost zemlje pogođenje katastrofom nije dovoljna za adekvatnu reakciju uslijed nedovoljno dostupnih resursa.“⁸

Novi zakoni su zamijenili stare i zastarjele principe, te se na konto njih donosi i Nacionalna strategija zaštite i spašavanja u izvandrednim situacijama i Strategija zaštite od požara, jer je Mehanizam bio otvoren za učešće država kandidata, a pošto je Republika Srbija u fazi procesa pristupanja Europskoj Uniji, jedan od prioriteta je bio i uključivanje RS u Mehanizam, i to je zvanično učinjeno 2013. „Svrha nacionalne strategije jeste zaštita života, zdravlja i imovine građana, životne sredine i kulturnog naslijeđa Republike Srbije. Nacionalna strategija definiše i određuje mehanizme koordinacije i smjernice programa za smanjenje katastrofa uzokovanih

⁶ <http://sektorzazastituispasavanje/istorija.html> 08.09.2020., 07:12

⁷ Ustav Republike Srbije, Službeni glasnik RS broj: 83/06 član 97

⁸ Odluka Savjeta Europe 1313/2013/EC

prirodnim pojavama i opasnosti od nesreća, zaštitu, odgovor i sanaciju posljedica.“⁹ Također, veoma bitan dokument koji je doprinio razvoju Sektora zaštite i spašavanja, te ukazao na probleme, i na sam značaj ovog sektora, kao i na bitnost ulaganja u isti jeste Procjena rizika od katastrofa u Republici Srbiji. Pored ovih donešen je i niz podzakonskih akata kao i pravilnika i odluka. Od 2010. do 2020.godine došlo je do znatnog razvoja i unaprijeđenja unutar Sektora zaštite i spašavanja. Na osnovu zakona Procjene rizika od katastrofa u Republici Srbiji Vlada utvrđuje za koje se vrste elementarnih nepogoda i tehničkotehnoloških nesreća izrađuju planovi i određuje koji državni organi učestvuju u njihovoj izradi. Također, ovim zakonom identifikuju se izvori mogućeg ugrožavanja, sagledavaju moguće posljedice, potrebe i mogućnosti sprovođenja mjera i zadataka zaštite i spašavanja od elementarnih nepogoda i drugih nesreća.

Prema zakonu o vandrednim situacijama svaki građanin učestvuje u zaštiti i spašavanju u skladu sa svojim mogućnostima i sposobnostima.

„Subjekti sistema zaštite i spašavanja su:

- organi državne uprave, organi autonomne pokrajine i organi jedinica lokalne samouprave;
- privredna društva, druga pravna lica i preduzetnici (u daljem tekstu: privredna društva i druga pravna lica);
- građani, grupe građana, udruženja, profesionalne i druge organizacije.

Subjekti iz stava 1. ovog člana, obezbeđuju izgradnju jedinstvenog sistema zaštite i spašavanja na teritoriji Republike Srbije, u skladu sa ovim zakonom i drugim propisima, kao i programima, planovima i drugim dokumentima kojima se uređuje organizacija, razvoj, pripremanje i upotreba snaga i sredstava zaštite i spašavanja.

Subjekti iz stava 1. ovog člana sprovode preventivne mere zaštite i spašavanja.“¹⁰ Kako se može proučiti u ovom zakonu svaki građanin uživa pravo na zaštitu i spašavanje, a zaštita i spašavanje ljudskih života ima prednost nad svim drugim zaštitnim i spasilačkim aktivnostima.

---

⁹ Edin Garaplija, Proces identifikacije analize i evaluacije rizika kritične infrastrukture u vandrednim situacijama, Sarajevo 2018: 69;

¹⁰ https://www.paragraf.rs/propisi_download/zakon_o_vanrednim_situacijama.pdf 08.09.2020.,11:01

Preventivne mjere zaštite i spašavanja moraju provoditi svi, a svako fizičko i pravno lice je odgovorno za sprovođenje mjera zaštite i spašavanja, a prema zakonu se sredstva koja se koriste u svrhu zaštite i spašavanja koriste prvo ona sa teritorije jedinica lokalne samouprave, tek u slučaju kada ista nisu dovoljna tada se upotrebljavaju sredstva sa teritorije Republike Srbije.

Plan zaštite i spašavanja u vanrednim situacijama za autonomne pokrajine izrađuju nadležni organi u saradnji sa nadležnom službom, a donosi ga izvršni organ autonomne pokrajine, za lokalne samouprave izrađuju nadležni organi jedinica lokalne samouprave u saradnji sa nadležnom službom, a donosi ga izvršni organ jedinice lokalne samouprave. Planovi zaštite i spašavanja autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave moraju biti usklađeni sa Nacionalnim planom zaštite i spašavanja.

Zakonskom regulativnom civilna zaštita je nadležna za:

- „ - uzbunjivanje;
- evakuaciju;
- sklanjanje i urbanističke mjere zaštite;
- zbrinjavanje ugroženih i nastradalih;
- radiološka, hemijska i biološka zaštita;
- zaštita od tehničko-tehnoloških nesreća;
- zaštita od rušenja i spašavanje iz ruševina;
- zaštita i spašavanje od poplava i nesreća na vodi i pod vodom;
- zaštita i spašavanje na nepristupačnim terenima;
- zaštita i spašavanje od požara i eksplozija;
- zaštita od NUS;
- prva i medicinska pomoć;
- asanacija terena;
- očuvanje dobara bitnih za opstanak;

- hitno uspostavljanje neophodnih službi od javnog interesa.“¹¹

Zakon o smanjenju rizika od katastrofa i upravljanju vandrednim situacijama se uređuje smanjenje rizika od katastrofa, prevencija i jačanje otpornosti i spremnost na reagovanje na posljedice katastrofa. Nacionalna strategija zaštite i spašavanja u vandrednim situacijama treba da obezbjedi efikasan i učinkovit način zaštite i spašavanja, ciljevi Nacionalne strategije su:

„- politika smanjenja rizika od katastrofa opšte prihvaćena od svih zainteresovanih strana;

- uspostavljeno održivo finansiranje integrisanog sistema zaštite i spasavanja;

- ciljevi Nacionalne strategije uključeni u razvojne programe i druga programsko-planska dokumenta autonomnih pokrajina i lokalnih samouprava;

- obezbeđen adekvatan normativni okvir integrisanog sistema zaštite i spasavanja usklađen sa međunarodnom regulativom;

- uspostavljena Nacionalna platforma za smanjenje rizika od katastrofa kao nacionalni mehanizam za upravljanje vanrednim situacijama;

- unapređena funkcionalna saradnja subjekata sistema zaštite i spasavanja na nacionalnom i lokalnom nivou.“¹²

2. Sektor za vandredne situacije

Sektor zaštite i spašavanja u Republici Srbiji je jedan od sektora unutar Ministarstva unutrašnjih poslova. Nalazi se pod nazivom „Sektor za vandredne situacije“, a kao ustaljeni naziv koriste „Civilna zaštita“. Shodno prilagodbi, u daljem tekstu ćemo umjesto Zaštita i spašavanje koristiti Civilna zaštita.

---

¹¹ https://www.paragraf.rs/propisi_download/zakon_o_vanrednim_situacijama.pdf, 03.09.2020., 15:53

¹² http://arhiva.mup.gov.rs/cms_lat/sadrzaj.nsf/Nacionalna_strategija_zastite_i_spasavanja_u_vanrednim_situacijama_lat.pdf 04.09.2020., 12:27

Slika br.3 Obilježje Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srbije¹³

Obaveze koje je preuzeo Sektor za vandredne situacije, odnosno Civilna zaštita su:

- „- Planiranje i izvršavanje operativnih i organizacijskih aktivnosti civilne zaštite;
- Planiranje, organiziranje, popunjavanje kadrovima, osposobljavanje, korištenje i nadzor specijaliziranih jedinica civilne zaštite za područje Republike Srbije, upravnih okruga te u poduzećima i drugim pravnim osobama koje čine specijalizirane jedinice civilne zaštite;
- Sudjelovanje u izradi Metodologije za izradu procjene ranjivosti i planova zaštite na svim razinama planiranja i izradi procjene ranjivosti Republike Srbije, po opasnostima, na svim razinama planiranja;
- Organizacija pripreme, čuvanja i rukovanja Planom zaštite i spašavanja u vanrednim situacijama u Republici Srbiji;
- Organizacija pripreme, čuvanja i rukovanja Planom funkcioniranja civilne zaštite u Republici Srbiji, u okviru Plana obrane Republike Srbije;
- Provjera usklađenosti Planova zaštite i spašavanja u vanrednim situacijama autonomnih pokrajina, upravnih okruga i jedinica lokalne samouprave s Planom zaštite i spašavanja Republike Srbije;

---

¹³ <http://www.mup.gov.rs/> 09.09.2020., 12:46

- Suradnja i koordinacija djelovanja u vanrednim situacijama s resornim ministarstvima, tijelima državne uprave, Vojskom Srbije, policijom, znanstvenim institucijama, RHMZ-om, Republičkim zavodom za seizmologiju, Crvenim križem Srbije, Gorskom službom spašavanja, tijelima lokalne samouprave, sportskim klubovima i drugim nevladinim organizacijama za zaštitu i spašavanje, kao i druge pravne osobe;

- Upravni i inspeksijski nadzor, iz svoje nadležnosti, u području planiranja, organizacije i izvršavanja zadataka i zadataka zaštite i spašavanja te u području funkcioniranja civilne zaštite;

- Nadzire rad Javnog poduzeća za skloništa i Centra za razminiranje;

- Djelatnosti materijalno-tehničkog i tromjesečnog osiguranja organiziranih snaga civilne zaštite i ostalih snaga zaštite i spašavanja;

- Organizacija izviđanja, obilježavanja, pronalaska, iskopavanja, identifikacije, uklanjanja, transporta, skladištenja i uništavanja NUS-a;

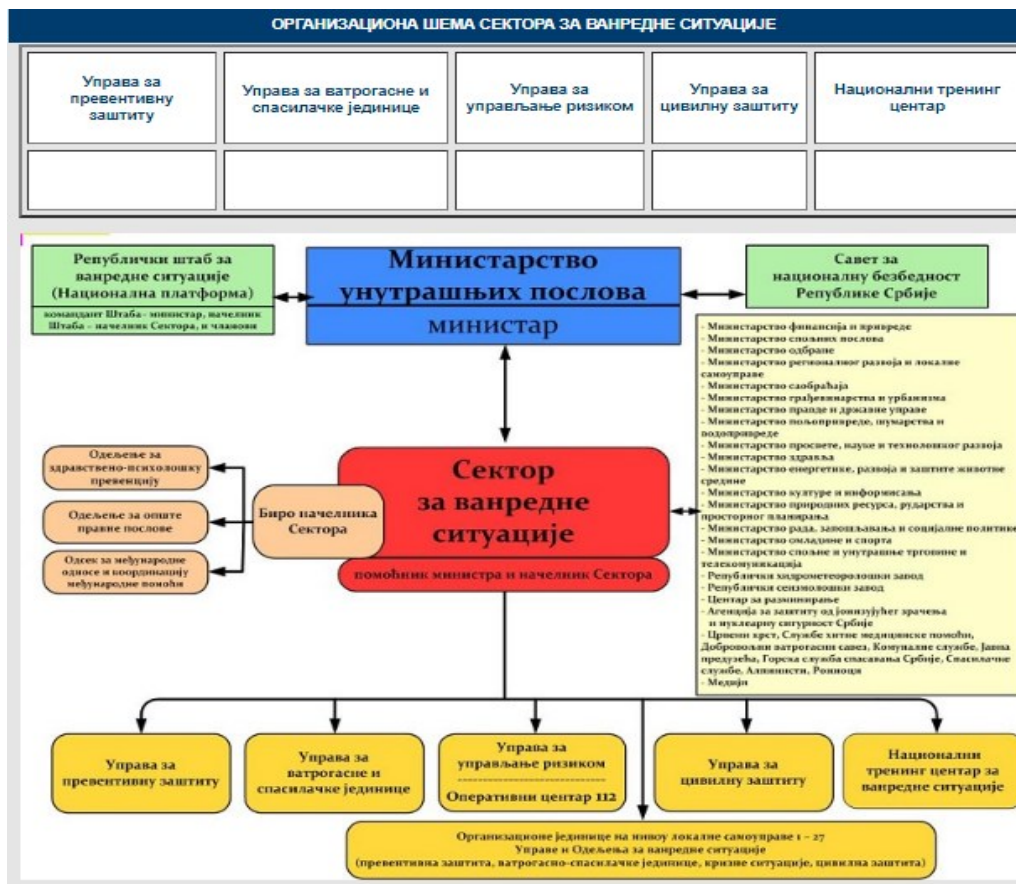
- Sudjelovanje u programima međunarodne suradnje i europskih integracija, posebno u primjeni, usklađivanju i analizi primjene međunarodnih standarda CZ sustava.“¹⁴

Slika br.4 Vatrogasne jedinice u toku gašenja požara¹⁵

^{14 14} <http://prezentacije.mup.gov.rs/sektorzazastituispasavanje/UpravaCZ.html> 03.09.2020, 10:47

2.1. Organizaciona struktura sektora za vandredne situacije Republike Srbije

Shema br.1 Organizacione strukture sektora za vandredne situacije¹⁶

Sektor za vandredne situacije se sastoji od pet uprava : Uprava za preventivnu zaštitu, Uprava za vatrogasne i spasilačke jedinice, Uprava za upravljanje rizikom, Uprava za civilnu zaštitu, Nacionalni trening centar.

¹⁶<http://HTML/organizacija.html> 03.09.2020. , 16:03

2.1.2. Uprava za preventivnu zaštitu

Uprava za preventivnu zaštitu se sastoji od odjeljenja za preventivnu zaštitu pri izgradnji složenih objekata, odjeljenja za inspekcijski nadzor i odjeljenja za promet i transport eksplozivnih materijala i kontrolisane robe.

Pored toga što se bave zaštitom od požara izvode i edukaciju iz osposobljavanja iz područja zaštite od požara, eksplozija i obukom vozača za prevoz i rukovanje opasnim materijalima, kao i prevozom eksploziva.

„Opseg nadležnosti uprave za preventivnu zaštitu:

- obavljanje djelatnosti preventivne zaštite;
- izrada zakona;
- ostvarivanje stručne suradnje u postupku utvrđivanja uzroka požara, eksplozija i nesreća te otkrivanja počinitelja kaznenih djela na ovom području;
- izdavanje odobrenja za smještaj objekata koji proizvode ili skladište eksplozivne tvari, zapaljive tekućine i plinove
- osiguravanje uvjeta za izradu urbanističkih planova
- davanje suglasnosti na tehničku dokumentaciju s aspekta zaštite od požara;
- davanje suglasnosti za izvedeno stanje s aspekta zaštite od požara;
- obavljanje nadzornih poslova u provedbi mjera zaštite od požara u složenim sustavima proizvodnje, prijenosa i distribucije električne energije, vodoopskrbe, proizvodnje, trgovine i skladištenja zapaljivih tekućina i plinova, namjenska industrija te u proizvodnji i trgovini i prijevozu eksploziva i municije, kemijskim proizvodnim kapacitetima , drvna, grafička, farmaceutska i druge industrije s visokim rizikom od požara, javni objekti u kojima se okuplja i boravi veliki broj ljudi, visoki objekti itd .;
- kontrola stanja mjera zaštite od požara, ne samo u navedenim objektima već i u ostalim objektima od značaja za Republiku

- donošenje odluka o nalaženju preventivnih mjera na tim područjima;
- provedba mjera fizičke i tehničke zaštite;
- izdavanje odobrenja. „¹⁷

2.1.3. Uprava za vatrogasne i spasilačke jedinice

Uprava je organizovana raspodjelom na tri odjeljenja, a to su:

- Odjel za tehničku opremu vatrogasno-spasilačkih postrojbi
- Odjel za kontrolu rada vatrogasno-spasilačkih postrojbi
- Odjel za koordinaciju operativnih aktivnosti

Odjel za tehničku opremu vatrogasno-spasilačkih postrojbi je zadužen da organizuje rad vatrogasno-spasilačkih jedinica, analizira stanje tehničke opremljenosti, planira mjere za nabavu materijalnih sredstava, planira mjere za osiguravanje odgovarajućih uvjeta za smještaj, proučava razvoj uređaja, opreme i zaštitnih sistema.

Odjel za kontrolu rada vatrogasno-spasilačkih postrojbi je nositelj nadzora rada samih jedinica, te na osnovu analize njihovog rada predlaže primjere za uneprijeđenje istog, te usmjerava njihov rad.

Odjel za koordinaciju operativnih aktivnosti radi na procjeni ugroženosti teritorija radi formiranja novih vatrogasno-spasilačkih postrojbi, kao i definiranja potrebnog broja izvršitelja. Ovaj odjel vrši i kontakt s drugim hitnim službama.

2.1.4. Uprava za upravljanje rizicima

Uprava za upravljanje rizicima se po strukturi sastoji od tri odjela, i to:

- Odjel za planiranje i procjenu rizika,
- Odjel za hitnu koordinaciju i upravljanje
- Nacionalno središte 112

„Odjel za upravljanje rizicima obavlja aktivnosti usmjerene na:

---

¹⁷ <http://prezentacije.mup.gov.rs/sektorzazastituispasavanje/UpravaCZ.html> 03.09.2020, 11:36

- Koordinacija i suradnja s ministarstvima, državnim tijelima, posebnim organizacijama, ovlaštenim i kvalificiranim pravnim osobama, jedinicama lokalne samouprave i osobama od posebnog značaja, ostalim ustrojstvenim jedinicama Ministarstva unutarnjih poslova, u cilju smanjenja rizika od katastrofe, jačanja otpornosti i spremnosti zajednice i pojedinca na odgovor posljedice katastrofa;
- Upravljanje vanrednim situacijama i obavljanje stručno-administrativnih poslova za potrebe Republičkog stožera za vanredne situacije;
- Izrada podzakonskih akata na temelju Zakona o smanjenju rizika od katastrofa i upravljanju izvanrednim situacijama iz nadležnosti Upravnog odbora;
- Koordinacija inspekcijskog nadzora nad jedinicama lokalne samouprave i tvrtkama i drugim pravnim osobama u pogledu provedbe propisa i zakonskih obveza u skladu s kontrolnim listama iz nadležnosti Uprave;
- Zadaci vezani za izradu i ažuriranje Procjene rizika od katastrofa u Republici Srbiji i Plana zaštite i spašavanja Republike Srbije;
- Suradnja s nadležnim tijelima državne uprave, drugim državnim tijelima i jedinicama lokalne samouprave na izradi Registra rizika od katastrofe i zona neposrednog rizika;
- Odobravanje procjena rizika od katastrofa, planova zaštite i spašavanja i planova zaštite od nesreća za sve razine dizajna;
- Vođenje postupka i davanje suglasnosti pravnim osobama za dobivanje ovlaštenja za izradu procjene rizika od katastrofa i plana zaštite i spašavanja;
- Vođenje postupka i davanje suglasnosti pravnim osobama za dobivanje odobrenja za izradu plana zaštite od nezgoda;
- Vođenje registra trgovačkih društava i drugih pravnih osoba koje proizvode, prerađuju, koriste i skladište opasne tvari te su obvezne donijeti plan zaštite od nezgoda;
- Uspostavljanje i vođenje operativne evidencije o stožerima za vanredne situacije i vanrednim situacijama na teritoriji Republike Srbije i praćenje organizacije, načina

- rada i pružanje stručne pomoći štabovima za vanredne situacije na svim nivoima obrazovanja;
- Uspostavljanje, vođenje evidencije i organizacija rada profesionalnih operativnih timova i operativnih stožera Republičkog stožera za vanredne situacije;
  - Uspostavljanje i vođenje evidencije o snagama i kapacitetima pravnih lica u skladu sa Odlukom o imenovanju subjekata od posebnog značaja Republike Srbije;
  - Praćenje evidencije o snagama i kapacitetima pravnih osoba u skladu s odlukama o određivanju subjekata od posebnog značaja za niže razine obrazovanja;
  - Izdavanje ovlaštenja za organiziranje i provođenje obuke za polaganje posebnog stručnog ispita za izradu procjene rizika od katastrofa i plana zaštite i spašavanja,
  - Sudjelovanje predstavnika u Povjerenstvu za provođenje stručnog ispita za dobivanje licence za izradu procjene rizika od katastrofa i plana zaštite i spašavanja.
  - Nacionalni centar 112 vrši rano upozoravanje, informiranje i upozoravanje građana o potencijalnim opasnostima od prirodnih katastrofa i drugih nesreća;
  - Primanje, obrada, prosljeđivanje, obavještanje i razmjena informacija o neposrednim prijetnjama i nastanku opasnosti;
  - Koordinacija sa 112 operativnih centara i okružnim stožerima za hitne slučajeve;
  - Prikupljanje i razmjena informacija i podataka s nadležnim službama drugih država i / ili međunarodnih organizacija o opasnostima, nesrećama s prekograničnim učincima, katastrofama i drugim nesrećama;
  - Implementacija GIS softvera i formiranje jedinstvene baze podataka;
  - Unos podataka o posljedicama prirodnih katastrofa i drugim opasnostima u bazu podataka o štetama DESINVENTAR;
  - Davanje suglasnosti na projektnu dokumentaciju sustava javne uzbune;
  - Realizacija jedinstvenog sustava kriptografske obrade informacija Sektora;

- Uz to, predstavnici Uprave sudjeluju u raznim projektima, radnim skupinama i povjerenstvima, u radu operativnih stožera i profesionalnih operativnih timova (poplave, snježne padavine, požari itd.), raznim oblicima obuke (seminari, vježbe, osposobljavanje itd.).¹⁸

2.1.5. Uprava za civilnu zaštitu

Uprava Civilne zaštite se sastoji od četiri odjela a to su : Odjel za operativne i organizacijske poslove civilne zaštite, Odjel za strateško planiranje i koordinaciju, Odjel tehničke podrške i Odjel za neeksplozirano ubojito sredstvo. „Uprava za civilnu zaštitu obavlja poslove koji se odnose na:

- planiranje i izvršavanje operativnih i organizacijskih aktivnosti civilne zaštite;
- planiranje, organiziranje, popunjavanje kadrovima, osposobljavanje, korištenje i nadzor specijaliziranih jedinica civilne zaštite za područje Republike Srbije, upravnih okruga te u poduzećima i drugim pravnim osobama koje čine specijalizirane jedinice civilne zaštite;
- sudjelovanje u izradi Metodologije za izradu procjene ranjivosti i planova zaštite na svim razinama planiranja i izradi procjene ranjivosti Republike Srbije, po opasnostima, na svim razinama planiranja;
- organizacija pripreme, čuvanja i rukovanja Planom zaštite i spašavanja u vanrednim situacijama u Republici Srbiji;
- organizacija pripreme, čuvanja i rukovanja Planom funkcioniranja civilne zaštite u Republici Srbiji, u okviru Plana obrane Republike Srbije;
- provjera usklađenosti Planova zaštite i spašavanja u vanrednim situacijama autonomnih pokrajina, upravnih okruga i jedinica lokalne samouprave s Planom zaštite i spašavanja Republike Srbije;
- suradnja i koordinacija djelovanja u vanrednim situacijama s resornim ministarstvima, tijelima državne uprave, Vojskom Srbije, policijom, znanstvenim institucijama, RHMZ-om, Republičkim zavodom za seizmologiju, Crvenim

---

¹⁸ <http://prezentacije.mup.gov.rs/sektorzazastituispasavanje/UpravaUR.html> 03.09.2020., 11:55h

križem Srbije, Gorskom službom spašavanja, tijelima lokalne samouprave, sportskim klubovima i drugim nevladinim organizacijama za zaštitu i spašavanje, kao i druge pravne osobe;

- upravni i inspekcijski nadzor, iz svoje nadležnosti, u području planiranja, organizacije i izvršavanja zadataka i zadataka zaštite i spašavanja te u području funkcioniranja civilne zaštite;
- nadzire rad Javnog poduzeća za skloništa i Centra za razminiranje;
- djelatnosti materijalno-tehničkog i tromjesečnog osiguranja organiziranih snaga civilne zaštite i ostalih snaga zaštite i spašavanja;
- organizacija izviđanja, obilježavanja, pronalaska, iskopavanja, identifikacije, uklanjanja, transporta, skladištenja i uništavanja NUS-a;
- sudjelovanje u programima međunarodne suradnje i europskih integracija, posebno u primjeni, usklađivanju i analizi primjene međunarodnih standarda CZ sustava.“

19

2.1.6. Nacionalni centar za trening SVS

Nacionalni centar za trening SVS se sastoji od Odjela za specijalističku izobrazbu i razvoj SVS-a i Odjel za obuku civilne zaštite. Primarni cilj ovog sektora je razviti obuku iz područja zaštite i spašavanja na višu razinu, u skladu sa zakonom i europskim standardima. Obuka pripradnika sistema zaštite i spašavanja se vrši redosljedom : zaposlenici u Sektoru za vanredne situacije, stožer za hitne slučajeve uključujući republički, pokrajinski, okružni, gradski i općinski stožer za hitne slučajeve, specijalizovane jedinice civilne zaštite, tijela društava i druge pravne osobe od značaja. Također, građani ali i strani državljani se mogu obučavati u Nacionalnom centru za treninge po pitanju reagovanja i adekvatnog odgovora u slučaju vandrednih situacija.

---

¹⁹ <http://prezentacije.mup.gov.rs/sektorzazastituispasavanje/UpravaCZ.html> 03.09.2020. , 12:07

IV SISTEM ZAŠTITE I SPAŠAVANJA BOSNE I HERCEGOVINE

Praksa razvijenih demokratskih zemalja u pogledu zaštite i spašavanja je da država snosi odgovornost prilikom prirodnih i drugih nepogoda, posebice u pogledu zbinjavanja žrtvi i materijalne štete uz pružanje pomoći na vrijeme. Pomenuta odgovornost se nalazi u domenu državnih institucija čiji budžet mora predvidjeti finansiranje u ovakvim slučajevima nepogoda i nesreća. Uzimajući u razmatranje kompleksno političko i administrativno uređenje Bosne i Hercegovine rezultirano Ustavom kao sastavnim dijelom Dejtonskog mirovnog sporazuma, oblast civilne zaštite nije regulisana samo na državnom, nego i na niživim nivoima vlasti koji uključuju jedinice lokalne, gradske, kantonalne, entitetske i državne samouprave.

Sistem zaštite i spašavanja u Bosni i Hercegovini odnosno sistem državne civilne zaštite uključuje pripremanje i participaciju organa zaštite i spašavanja prilikom reagiranja na katastrofe i velike nesreće a što uzročno – posljedično povlači i organizaciju, pripremanje i na koncu samo sudjelovanje operativnih snaga pomenutnog sistema u prevenciju, reagiranju i mitigaciji katastrofa sa posebnim osvrtom na njihove uzroke i posljedice.

Historijski gledano, sistem zaštite i spašavanja u Bosni i Hercegovini je prvobitno bio poznat pod terminima sistema općenarodne odbrane i društvene samozaštite koji je u procesu demokratizacije države iščeznuo te su relevantne institucije iz ovog polja djelovanja zadržale univerzalni naziv – *civilna zaštita*.

Pomenuti Dejtonski sporazum iz 1995. godine je do donošenja Zakona o ministarstvima i drugim upravnim tijelima u Bosni i Hercegovini definirao organizaciju civilne zaštite na nivou entiteta a zatim i distrikta. Uspostavnom Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine pojavljuju se začetni elementi državne strukture u 2003. godini. Prvobitno je to bio Odsjek te je potom postao Sektor za civilnu zaštitu koji je vremenom preimenovan u Sektor za zaštitu i spašavanje kakav i danas postoji.

Na entitetskom nivou u Federaciji Bosne i Hercegovine, polje djelovanja civilne zaštite je regulirano krovnim Ustavom Federacije uz donošenje pratećih regulativa objavljenih početkom 2007. godine. Prateći ove dokumente, usvojen je i Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u Federaciji Bosne i Hercegovine. Slično, u Republici Srpskoj je usvoj Zakon o civilnoj zaštiti uz pratećih 13 zakona iz srodnih oblasti, dok je na nivou Brčko Distrikta oblast civilne zaštite regulisana krovnim Statutom Brčko

Distrikta Bosne i Hercegovine praćenim sa 8 dodatnih zakona. Za razliku od entiteta, Distrikt nema poseban izoliran zakon o zaštiti i spašavanju ali je njegova procedura izrade u toku.

Civilna zaštita na području Bosne i Hercegovine prvenstveno je utjelovljena Zakonom o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća iz 2003, po kojem „Civilnu zaštitu u Federaciji BiH sačinjavaju sljedeći konstitutivni elementi:

- Lična uzajamna zaštita
- Mjere zaštite i spašavanja
- Štabovi civilne zaštite
- Povjerenici civilne zaštite
- Službe zaštite i spašavanja
- Jedinice civilne zaštite
- Rukovođenje i upotreba snaga i sredstava Civilne zaštite²⁰

Zastava
Bosne i Hercegovine

Grb
Bosne i Hercegovine

Slika br.5 Obilježje, Zastava i grb Bosne i Hercegovine²¹

Dom Naroda i Predstavnički Dom Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine su sredinom 2008. godine donijeli Okvirni zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u Bosni i Hercegovini koji je iste godine i stupio na snagu. Ovim

---

²⁰ Čamil Huseinbašić, Civilna zaštita u sistemu sigurnosti, Sarajevo 2007: 144

²¹ <http://www.predsjednistvobih.ba/o-bih/GrbZastava.aspx?langTag=bs-BA> 09.09.2020., 12:21

Zakonom su uređeni sistemi zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od nesreća na nivou entiteta i distrikta na način da je definisano da su sistemi na ovim nivoima vlasti uređeni entitetskim zakonima i distriktnim statutom uz imeprativ da se entitetski i distriktni zakoni moraju harmonizirati sa Okvirnim zakonom. Poslovi zaštite i spašavanja u entitetima i distriktu su također uređeni zakonom na način da se isti obavljaju od strane nadležnih institucija misleći pri tome na organe uprave entiteta i distrikta. U Europskim zemljama je dobro poznat operativni broj za hitne situacije 112 koji je u Bosni i Hercegovini konačno definisan pomenutim Okvirnim zakonom koji je pored jedinstvenog europskog broja za hitne situacije uspostavio i Operativno-komunikacijski centar Bosne i Hercegovine, formirao Koordianciono tijelo Bosne i Hercegovine za zaštitu i spašavanje te regulirao planiranje i finansiranje iz problematične oblasti.

Ono što je relevantno za Okvirni zakon a vrijedno pomena za ovaj rad su nadležnosti koje on propisuje i to:

- Nadležnost vijeća ministara BiH
- Nadležnost Ministarstva sigurnosti BiH
- Nadležnost i obaveze institucija BiH u oblasti zaštite i spašavanja
- Obaveza formiranja Koordinacionog tijela BiH za zaštitu i spašavanje i njegove nadležnosti
- Obaveza uvođenja jedinstvenog Europskog broja za hitne situacije 112
- Uspostava Operativno – komunikacijskog centra BiH 112
- Način finansiranja sistema zaštite i spašavanja na državnom nivou
- Donošenje i usklađivanje planova i programa zaštite i spašavanja

Normalna praksa razvijenih zemalja jeste da svaka zemlja preuzima odgovornost za zbrinjavanje i pomož žrtvama tokom vandrednih situacija koja sa događa na njenom teritoriju. Zbog kompleksnosti strukture ustavne strukture BiH karakteristike planiranja i finansiranja akcija za vrijeme civilnih vandrednih situacija je drugačiji oblik organiziranja i upravljanje. „Prema definiranom teritorijalnom ustrojstvu BiH jedinice lokalne, gradske, kantonalne, entiteske i državne uprave u okviru svojih prava i obaveza utvrđenih zakonom, uređuju, planiraju, educiraju, organiziraju, finansiraju i provode sistem zaštite i spašavanja BiH je oblik pripremanja i učešće subjekata zaštite i spašavanja u reagiranju na katastrofe i velike

nesreće kao i organiziranje, pripremanje i sudjelovanje operativnih snaga zaštite i spašavanja u prevenciji, reagiranju na katastrofe i otklanjanje mogućih uzroka i posljedica katastrofa.“²²

1. Zakonska regulativa sistema zaštite i spašavanja Bosne i Herceovine

Prema objašnjenju o kompleksnosti strukture Bosne i Hercegovine, zakoni koji uređuju sistem zaštite i spašavanja su također različiti u entitetima Federacija Bosna i Hercegovina, Republika Srpska i Brčko distriktu.

Prema tome, trenutno važeća regulativna u Federaciji Bosni i Hercegovini prema izvještaju od 2010. godine Centra za sigurnosne studije²³ je:

- Ustav BiH
- Ustav FBiH
- Okvirni zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih ili drugih nesreća u BiH
- Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih ili drugih nesreća FBiH
- Zakon o zaštiti od požara i vatrogastva
- Zakon o deminiranju BiH
- Zakoni iz drugih oblasti zaštite i spašavanja (zdravstvo, urbanizam, građevinarstvo, šume, poljoprivreda, vode, itd.)

Civilna zaštita Republike Srpske teži jačanju općinskih odnosno gradskih struktura civilne zaštite, i trude se da se napravi efikasan sistem razlikovanja efikasne organizacije od neefikasne organizacije. Također, kako se može pronaći na stranici Centra za sigurnosne studije²⁴ iz 2010. do danas zakonska regulativa za civilnu zaštitu u Republici Srpskoj je:

- Ustav BiH
- Ustav RS

---

²² ²³ ²⁴ Centar za sigurnosne studije, 06.09.2020. 14:02 <https://css.ba/>

- Okvirni zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u BiH
- Zakon o ministarstvima i drugim upravama BiH
- Zakon o Vladi RS
- Zakon o civilnoj zaštiti RS
- Zakon o deminiranju BiH
- Zakon o unutrašnjim poslovima
- Zakon o zaštiti od požara u RS
- Zakoni iz drugih oblasti zaštite i spašavanja

Brčko Distrikt je malo drugačije uredio civilnu zaštitu te se u njemu, pri Odjeljenju za javnu sigurnost vrše upravne, stručni i drugi poslovi u oblasti zaštite i spašavanja. Ovo Odjeljenje je najviši organ te provodi utvrđenu politiku i obezbjeđenje izvršenja zakona Brčko Distrikta i drugih zakona iz oblasti zaštite i spašavanja.

Također, prema Centru za sigurnosne sudije²⁵ od 2010.godine do danas sljedeći su zakoni koji regulišu funkcionisanje zaštite i spašavanja na području Brčko Distrikta:

- Statut Brčko Distrikta
- Zakon o izvršnoj vlasti Brčko Distrikta
- Zakon o zaštiti životne sredine
- Zakon o zaštiti prirode
- Zakon o zaštiti vazduha
- Zakon o zaštiti voda
- Zakon o upravljanju otpadom
- Zakon o zdravstvenoj zaštiti
- Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u Brčko Distriktu BiH

Najznačajniji dokumenti za razvoj sektora zaštite i spašavanja u Bosni i Hercegovini, a koje je usvojeno od strane „Vijeća Ministara na prijedlog Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine od 2010. do 2020.godine su:

---

²⁵ 02 <https://css.ba/> 06.09.2020., 14:02

- Procjena ugroženosti Bone i Hercegovine od prirodnih ili drugih nesreća (usvojena na sjednici Vijeća ministara BiH 18. aprila 2012.)
- Standardne operativne procedure angažiranja Oružanih snaha Bosne i Hercegovine na pružanju pomoći civilnim organima u reagiranju na prirodne ili druge nesreće (2010.)
- Studija izvodljivosti za uspostavljanje komunikacijskog sistema 112 za hitne slučajeve za Bosnu i Hercegovinu (U proceduri usvajanja na Vijeću ministara BiH)
- Pravilnik o organizaciji, uvjetima i načinu funkcionisanja Operativno-komunikacijskog centra Bosne i Hercegovine – 112 („Službeni glasnik BiH“, broj: 56/09)
- Metodologija za izradu Plana zaštite i spašavanja od prirodnih ili drugih nesreća institucija i organa BiH od 30.08.2012. („Službeni glasnik BiH“ broj: 74/12)
- Plan zaštite i spašavanja od prirodnih ili drugih nesreća institucija i organa Bosne i Hercegovine (2014.)
- Plan zaštite i spašavanja od prirodnih ili drugih nesreća Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine (2014)
- Studija „Gašenje šumskih požara u Bosni i Hercegovini“ (2014.)²⁶

Shodno zakonskoj regulativi zbog boljeg funkcionisanja sistema zaštite i spašavanja na teritoriji entiteta i Brčko Distrikta formiraju se štabovi civilne zaštite kao operativni stručni organi. U FBiH se formiraju na području kantona i općina, u RS-u na nivou grada/općine a u Brčko Distriktu na području istog, kao i za mjesne zajednice i pravne subjekte.

Veoma bitno je spomenuti i da je UNDP od 2013.godine u Bosni i Hercegovini započeo s inicijativom pod nazivom „Inicijativa za smanjenje rizika od katastrofa u Bosni i Hercegovini“.

„Projekt se realizuje kroz dvije komponente:

- *Unaprijeđen ambijent za smanjenje rizika od katastrofa* - jačanje institucionalnog i okvira politika za DRR kroz podršku naporima Platformi za smanjenje rizika od katastrofa na državnom i entitetskom nivou, izrada relevantnih planova i studija.

---

²⁶

http://www.msb.gov.ba/onama/struktura/zastita_spasavanje/zastita_spasavanje/default.aspx?id=6772&langT ag=bs-BA 10.09.2020., 16:32

- *Oснажено управљање ризицима од катастрофа на локалном нивоу* - унапријеђење отпорност јединица локалне самоуправе које су најдиректније погођене катастрофамa и климатским ризицима.

Rezultati koje se očekuje da će se postići ovim projektom su:

- Podrška državnoj i entitetskim platformama za smanjenje rizika od katastrofa
- Podrška u izradi relevantnih planova i studija u skladu s postojećim politikama i zakonima
- Osiguravanje alata i podrške za uključivanje DRR u razvojne planove
- Jačanje kapaciteta za pripravnost i odgovor na katastrofe
- Unapređenje procjena rizika od katastrofa na lokalnom nivou korištenjem novih tehnologija
- Realizacija strukturalnih mjera za smanjenje rizika od klizišta i poplava 10 jedinica lokalne самоуправе²⁷

Ono što je projektat do sada uspio jeste organizacija i osnivanje web stranice Platforme za smanjenje rizika od katastrofa, studija „Gašenje šumskih požara u BiH“, Nabavljena oprema i realizovana obuka za efikasnije djelovanje u toku katastrofa, razvijen Sistem za analizu rizika od katastrofa, obnavljanje klizišta te sprovedene mjere za smanjenje rizika od poplava.

Detaljniji princip djelovanja zaštite i spašavanja je razrađen u daljem tekstu skodno teritorijalnim jedinicima o kojim se govori.

2. Strukturalni pregled sistema zaštite i spašavanja Bosne i Hercegovine

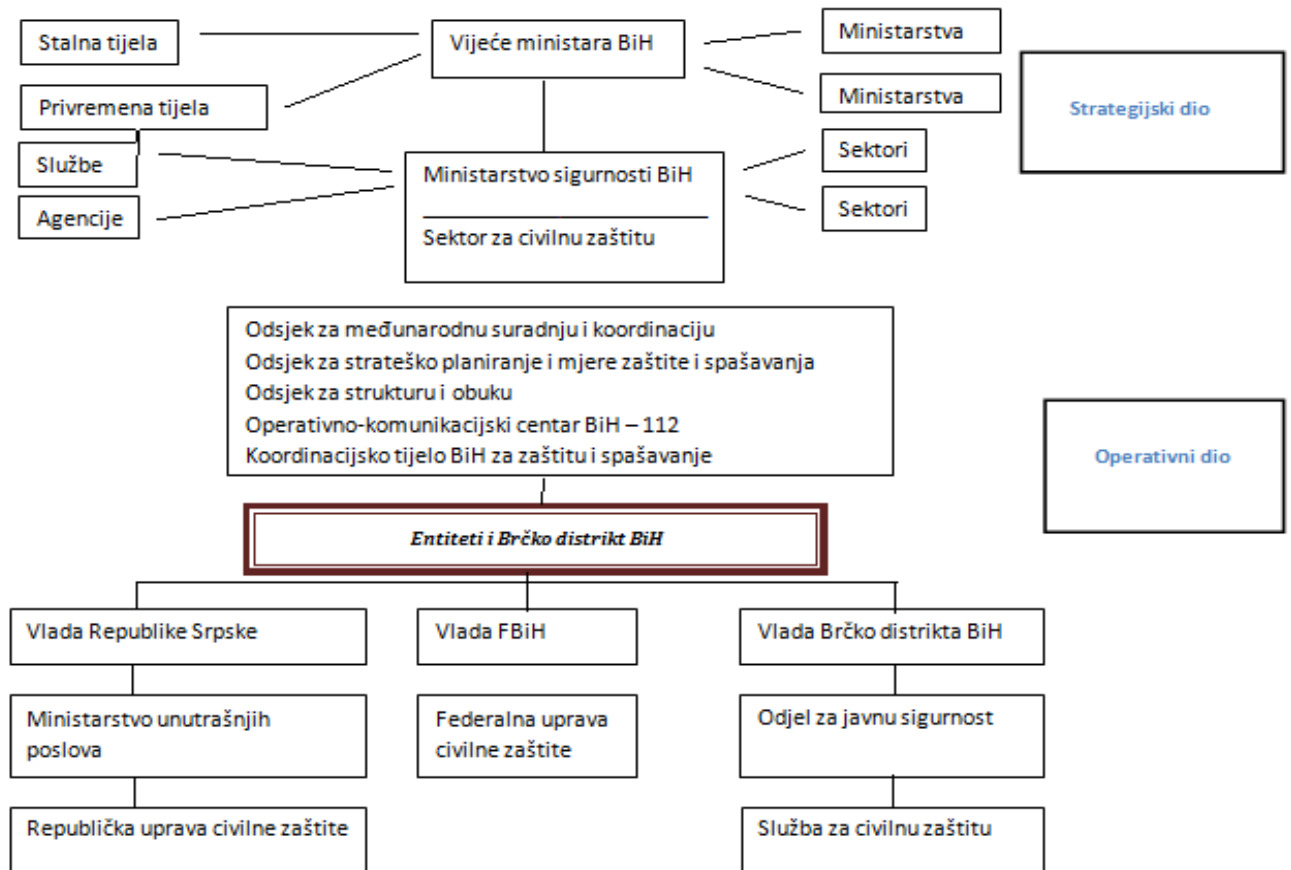
Za potrebe ovog rada neophodno je navesti a potom i detaljno elaborirati, temelje organizacije civilne zaštite sadržane u četiri nivoa:

1. Državni nivo (Sektor za zaštitu i spašavanje Ministarstva sigurnosti BiH)

---

²⁷ https://www.ba.undp.org/content/bosnia_and_herzegovina/bs/home/operations/projects/energija-i-okolis/inicijativa-za-smanjenja-rizika-od-katastrofa-u-bosni-i-hercegov.html 10.09.2020., 16:48

2. Nivo entiteta i distrikta (Federalna uprava civilne zaštite, Republička uprava civilne zaštite Republike Srpske te Odjel za javnu sigurnost Brčko Distrikta)
3. Kantonalne uprave civilne zaštite (10 kantona)
4. Općinske službe civilne zaštite (svaka općina u BiH ima svoju službu za civilnu zaštitu unutar općinske organizacije).

Shema br.2 Struktura sistema zaštite i spašavanja BiH ²⁸

2.1. Državni nivo – Sektor za zaštitu i spašavanje Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine

Kako je već i navedeno, Vijeće ministara BiH je uspostavilo Ministarstvo sigurnosti BiH 2003. godine, davši mu ovlasti za koordinaciju zaštite i spašavanja na nivou države.

²⁸ Agić 2009., Shema strukturalnog pregleda sistema zaštite i spašavanja u BiH

Ministarstvo je unutar ustrojstva formiralo 2004. godine Sektor za zaštitu i spašavanje sa referatima poslova civilne zaštite podijeljenih u tri odsjeka i jedan centar – Odsjek za međunarodnu saradnju i koordinaciju, Odsjek za strateško planiranje, mjere zaštite i spašavanja te Odsjek za strukturu i obuku) te Operativno – komunikacijski centar BiH 112. uspostavom Sektora za zaštitu i spašavanje kvalitetan pomak je primjetan u koordinaciji svih struktura sistema zaštite i spašavanja Bosne i Hercegovine uz poboljšanje kooperacije sa susjednim državama što je rezultiralo uspostavom uvjeta za neometan prelazak granice snaga i sredstava zaštite i spašavanja u slučaju traženja kao i pružanja međunarodne pomoći.

Od posebnog je interesa i značaja član 16 Okvirnog zakona kojim je na državnom nivou osnovano Koordinacijsko tijelo Bosne i Hercegovine kao stručno operativno tijelo Vijeća ministara čija je primarna uloga koordinacija na državnom nivou aktivnostima zaštite i spašavanja a rukovođenje tim aktivnostima je dato nižim nivoima vlasti. Sastav koordinacijskog tijela BiH se ogleda u devet članova Vijeća ministara BiH koji uključuju po pet članova predstavnika entitetskih vlada i dva člana predstavnika vlade Distrikta. Ukoliko niži organizacioni nivo to zatraži, Koordinacijsko tijelo a u skladu sa Okvirnom zakonom, predlaže Vijeću ministara BiH proglašenje stanja prirodne ili druge nepogode na teritoriji cijele države, što ide u prilog koordinacijskoj funkciji Tijela. Kada je u pitanju traženje međunarodne pomoći, ta nadležnost pripada Vijeću ministara BiH uz nadležnosti da formira mješovitu specijaliziranu jedinicu za zaštitu i spašavanje za djelovanje u slučaju nesreća, participacije u međunarodnim vježbama, u operacijama pomaganja ili drugim srodnim aktivnostima a da pri tome jedinica bude sastavljena od specijaliziranih jedinica i službi entitetskih civilna zaštita, organa i pravnih lica na nivou države.

Operativno-komunikacijski centar BiH 112 je formirano kao centar / tijelo Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine sa ciljem stalnog prikupljanja podacaka o svim pojavama opasnosti koje mogu rezultirati prirodnom ili drugom nesrećom, a u skladu sa direktivom 2002/22/EC Vijeća i Parlamenta Europske unije. Pored formiranja OKC-a, Bosna i Hercegovina se međunarodno obavezala da će institucionalno riješiti problem izgradnje strukture sistema civilne zaštite za spašavanje od prirodnih i drugih nesreća a čija obaveza proizilazi iz prihvatanje Hyogo deklaracije Unijedinjenih naroda i Akcionog plana kao i NATO Individualnog partnerskog akcionog plana (IPAP). Primarna svrha osnivanja Operativno – komunikacijskog centra BiH 112 čije je radno vrijeme 24 sata jeste prikupljanje podataka praćeno obradom i distribucijom relevantnim nadležnim institucijama i pravnim licima. Da bi se ostvarila što bolja funkcionalost i operabilnost, potpisani su bilateralni sporazumi o saradnji

sa utvrđenim standardima prelaska granice u slučaju prirodnih ili drugih nepogoda sa Republikom Hrvatskom, Crnom Gorom i Makedonijom. Pored ovih sporazuma, Sektor za zaštitu i spašavanje Ministarstva sigurnosti BiH je potpisao i Memorandum u oblasti naučno-istraživačke saradnje sa Fakultetom političkih nauka i Centrom za sigurnosne studije Bosne i Hercegovine, kao i Sporazum o saradnji između ovog i Ministarstva odbrane BiH kojim se definiše angažovanje jedinica Oružanih snaga BiH za potrebe pružanja pomoći te potpisivanje Standardnih operativnih procedura (SOP). U cilju bolje spremnosti i odgovora na katastrofe, pomenuti Sektor je kreirao Metodologiju za izradz procjene ugroženosti BiH od prirodnih i drugih nesreća uz koju je usvojio i niz pravilnika od koristi za sistem civilne zaštite.

Za razvoj sektora zaštite i spašavanja Bosne i Hercegovine veoma je bitno formiranje i upotreba hardvera sistema ARGOS koji služi za rano otkrivanje i identifikaciju nukleranih, radioloških i/ili hemijskih agenasa na području otvorenih prostora; kao što i samom razvoju pridonosi organizacija i realizacija seminara o funkcioniranju ovog sistema.

„Pomenute aktivnosti su u funkciji izgradnje adekvatnog sistema zaštite i spašavanja koji uključuje smanjenje rizika od katastrofa, izgradnju institucionalnih kapaciteta, potrebnu zakonsku regulativu, dobru uvježbanost i osposobljenost svih učesnika za brz i adekvatan odgovor u slučaju prirodnih ili drugih nesreća.“²⁹

Pored potpisanih sporazuma i ostvarenih saradnji sa brojnim institucijama, Bosna i Hercegovina kao država je postala članica relevantnih međunarodnih organizacija poput:

- Međunarodne organizacije civilne odbrane ICDO
- Inicijative za pripravnost i prevenciju katastrofa Regionalnog centra za saradnju DPPI
- Vijeća jugoistočne Europe za civilno-vojno planiranje za vanredne situacije CMEPSEE
- Partnerstva za mir – Euroatlansko partnersko vijeće i Komitet za civilnu zaštitu uz prateće institucije

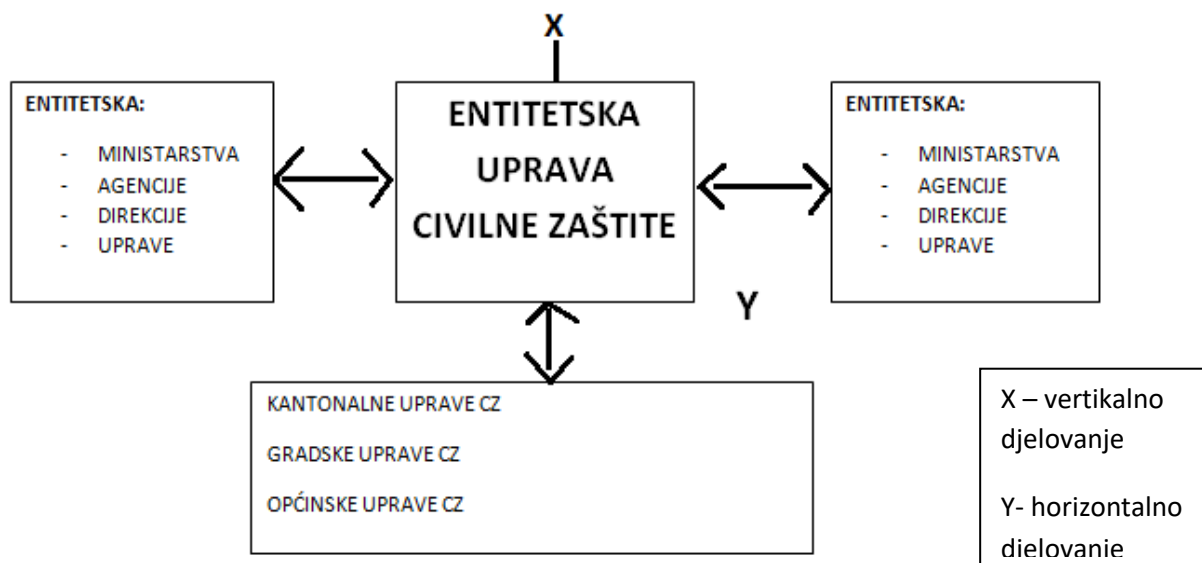

29

http://www.msb.gov.ba/onama/struktura/zastita_spasavanje/zastita_spasavanje/default.aspx?id=6772&langT ag=bs-BA 10.09.2020.,16:11

2.2. Sistem zaštite i spašavanja entiteta i distrikta Brčko

Kako je navedeno iznad, državna uloga u sistemu je više koordinirajuća dok se operativna funkcija spušta na nivo entiteta odnosno nivo Republike Srpske (Republička uprava civilne zaštite RS), Federacije Bosne i Hercegovine (Federalna uprava civilne zaštite) i Brčko distrikta (Odjel za javnu sigurnost).

Shema br. 3 Upravljački pravci djelovanja civilne zaštite³⁰

Pomenute institucije na ovom nivou vlasti su relativno mlade te još uvijek izgrađuju svoje kapacitete. Civilna zaštita u Federaciji Bosne i Hercegovine se sastoji od sedam elemenata koji uključuju ličnu i uzajamnu zaštitu, mjere zaštite i spašavanja, štabove, povjerenike, službe i jedinice civilne zaštite te rukovođenje i upotreba snaga i sredstava civilnih zaštita. Slično, elementi civilne zaštite u Republici Srpskoj uključuju ličnu i uzajamnu zaštitu, mjere, štabove, povjereništva, službe, jedinice i timove civilne zaštite kao i rukovođenje i upotrebnu snagu i sredstva civilne zaštite.

³⁰ Ćamil Huseinbašić, Rukovođenje i upravljanje u katastrofama, Sarajevo 2006: 40

Slika br.6 Obilježje Federalne Uprave Civilne zaštite³¹

Civilna zaštita Brčko distrikta je uspostavljena početkom 2003. godine te je radila po privremenim propisima sve dok se nije donio Okvirni zakon o zaštiti i spašavanju, dok je Zakon o zaštiti i spašavanju Brčko distrikta u završnoj fazi.

Evidentne su razlike u organizacijskom nivou između entitetskih uprava civilnih zaštita. Primjera radi, Federalna uprava civilne zaštite je od 2000. godine organizirana kao samostalni organ uprave koji odgovara Bladi Federacije BiH a Republička uprava civilne zaštite je od kraja 2008. godine u sastavu Ministarstva unutrašnjih poslova republike Srpske čime postaje operativnija i jednostavnije organizacije u odnosu na federalnu upravu. Ono što je kočničar u operabilnosti federalne uprave je svakako decentralizirani sistem vlasti na više nivoa: i to Federacije, nivo kantona, nivo općina i nivo grada. Svaki od pomenutih nivoa ima ovlaštenja data Ustavom da donosi odgovarajuće propiše, uređuje statusna pitanja u svim oblastima što organizaciju sistema civilne zaštite u Federaciji čini složenom. Unutar entiteta Federacija Bosna i Hercegovina postoje zasebni organi civilne zaštite na području kantona i općina. U kantonima je to Kantonalna Uprava Civilne zaštite, dok su u općinama Općinska služba civilne zaštite. „Zakon je ostavio u nadležnosti Federalnoj upravi Civilne zaštite da u okviru svoje nadležnosti vrši poslove inspeksijskog nadzora koji se odnosi na organiziranje o funkcioniranje Civilne zaštite iz nadležnosti Federacije Bosne i Hercegovine.“³²

³¹ <http://www.fucz.gov.ba/> 09.09.2020., 12:38

³² Ćamil Huseinbašić, Civilna zaštita u sistemu sigurnosti, Sarajevo 2007: 133

Za razliku od Federacije, u Republici Srpskoj je organizaciona struktura pojednostavljena te je svedena na dva nivoa: entitetski i općinski / gradski. „Na osnovu ovlaštenja iz Dejtonskog Ustava i Republika Srpska uredila je sistem Civilne zaštite na svom prostoru Zakonom o Civilnoj zaštiti iz 1997, i Zakonom o Civilnoj zaštiti iz 2002.godine.³³

Snaga republičke civilne zaštite se crpi iz jačanja općinskih odnosno gradskih struktura civilne zaštite u cilju postizanja bolje operacionalnosti u zaštiti od prirodnih i drugih nesreća. Iako su razlike u organizacionoj strukturi neminovne i vidljive, sličnosti između entitetskih uprava se pronalaze u osnovnim zadacima otkrivanja, praćenja i sprečavanja opasnosti, obavljanju upravnih poslova na nivoima entiteta uz vršenje koordinacijena nižim nivoima između svih relevantnih subjekata.

Kao i Ministarstvo sigurnosti – Sektor za zaštitu i spašavanje, Federalna uprava ima svoje centre i sektore na osnovu dodijeljenih referata i opisa aktivnosti:

- Federalni centar za obuku struktura zaštite i spašavanja
- Federalni operativni centar
- Federalni Inspektorat
- Sektor za planiranje, mjere zaštite i spašavanja i vatrogastvo
- Sektor za materijalno-financijske i tehničke poslove
- Sektor za normativno-pravne i opće poslove
- Sektor za organizaciju razminiranja i uništavanje neeksplozivnih ubojitih sredstava.

Sa druge strane, u Republičkoj upravi civilne zaštite Republike Srpske poslovi su podijeljeni u naredne sektore i odjeljenja:

- Sektor za mjere civilne zaštite, obuke i obavještanja
- Sektor za deminiranje
- Sektor za finansijsko – računovodstvene i pravne poslove
- Odjeljenje u Sektoru za mjere civilne zaštite, obuke i obavještanja
- Odjeljenje za planiranje i mjere civilne zaštite
- Odjeljenje za obuku, međunarodnu saradnju i informisanje
- Odjeljenje za osmatranje, obavještanje i upozoravanje.

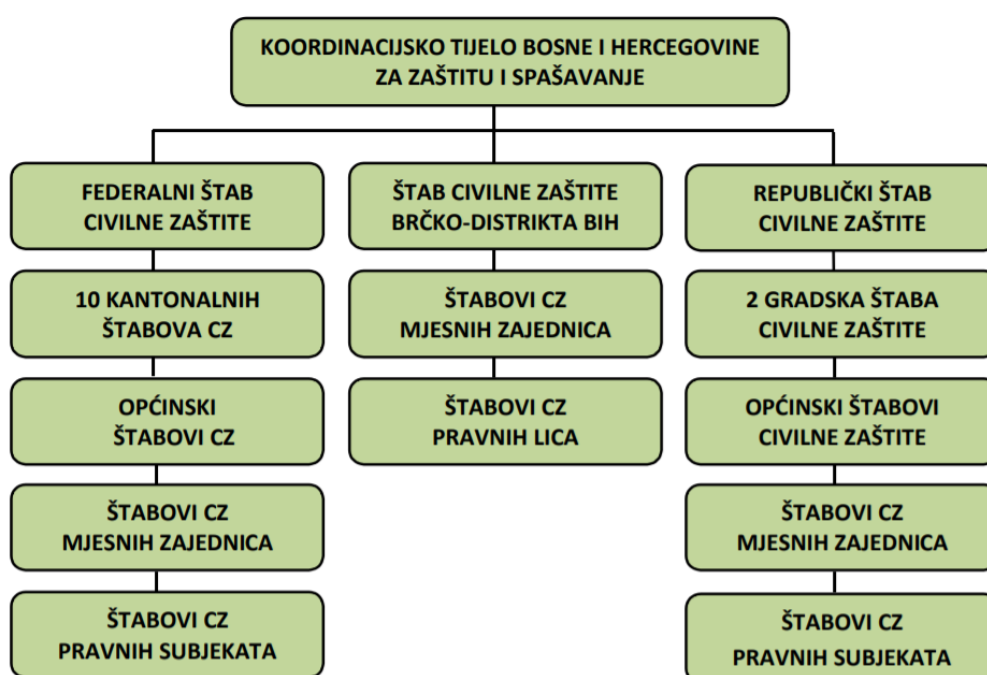
Odjel za javnu sigurnost Brčko distrikta radi poslove iz oblasti upravne, stručne i poslove drugih oblasti zaštite i spašavanja. Kao najviši organ u distriktu, provodi utvrđenu politiku i

---

³³ Službeni glasnik Republike Srpske, broj:26/02

obezbjeduje izvršenje relevantnih zakona i drugih propisa iz oblasti zaštite i spašavanja. Uz dva pododjeljenja, pododjeljenje za zaštitu i spašavanje te Odsjek za civilnu zaštitu, Odjel za javnu sigurnost odgovara Vladi Distrikta.

Štabovi civilne zaštite su stručna i operativna tijela koja su formirana sa ciljem upravljanja akcijama zaštite i spašavanja te se formiraju na osnovu teritorija / područja i općina, a u skladu sa potrebama, mogu se organizirati i na lokalnom nivou. Međutim, štab civilne zaštite ne postoji na državnom nivou jer je ta funkcija rezervisana za koordinacijsko tijelo koje ima zadatak da koordinira aktivnostima civilnih zaštita.

Shema br.4 Koordinacijsko tijelo BiH³⁴

Štabovi civilne zaštite su temporalni odnosno njihovo djelovanje je povremeno i ograničenog trajanja dok je na snazi stanje prirodne nepogode ili nesreće. Sastav štaba je jednostavne prirode odnosno na funkciji su komadant, načelnik i članovi. Na entitetskom nivou ili u Distriktu, komandant je premijer Vlade ili njegov zamjenik dok je u općinama to načelnik ili njegov zamjenik. Načelnik štaba je stručnjak iz općinske službe civilne zaštite na općinskom a na entitetskom nivou su ti direktori uprava civilnih zaštita. Federalni štab civilne zaštite pored komandanta i načelnika ima 19 članova a Republički štab ima 22 člana. Četiri su ključna faktora koji određuju kapacitete štabova za saradnju između entiteta i distrikta a oni

^{34 31} https://www.cin.ba/wp-content/uploads/2014/05/zastita_i_spasavanje_u_bih_studija.pdf 07.09.2020. ,10:52

uključuju zakonski okvir, operative aktivnosti, ljudske kapacitete i komunikaciju. Neophodno je poznavanje svih navedenih elemenata i puno uvažavanje aktivnosti u sklopu njih.

Shema br.5 Aktivnosti štaba civilne zaštite³⁵

³⁵ https://fucz.gov.ba/sektor_za_mjere_zastite_spasavanja 10.09.2020.,21:45

V KOMPARACIJA SISTEMA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA IZMEĐU REPUBLIKE SRBIJE I BOSNE I HERCEGOVINE

Republika Srbija i Bosna i Hercegovina su države koje imaju zajedničku prošlost, međutim u njihovom daljem razvoju iako postoji manjak suradnje između koji je doprinio visokom stepenu nezaštićenosti ljudi i materijalnih dobara naroda obje države uz gubitke, opet detaljnom analizom sistema zaštite i spašavanja pomenutih država iako uz osnovne razlike uz strukturi možemo reći da su principi razvoja sektora za zaštitu i spašavanje, odnosno vandredne situacije izgrađeni na istom tj. sličnom principu. Sektor za zaštitu i spašavanje Bosne i Hercegovine je formiran pri Ministarstvu sigurnosti Bosne i Hercegovine, dok je u Republici Srbiji oformljen pri Ministarstvu unutrašnjih poslova Republike Srbije. To je jedna velika razlika iz razloga što je sektor zaštite i spašavanja Bosne i Hercegovine također bilo u sklopu Ministarstva unutrašnjih poslova do 2005.godine, kada se odvojilo i pripalo ministarstvu sigurnosti. Ovaj sistem je mnogo lakši i pristupačniji zato što se zaobiđu komplikovane zakonske regulative i protokoli, a u civilnoj zaštiti je neophodna efikasnost, brzina i spremljenost. Međutim, ono u čemu Republika Srbija prednjači u odnosu na Bosnu i Hercegovinu jeste da je ova već dio Mehanizma civilne zaštite EU, dok je Bosna i Hercegovina tek u fazi pristupa. Također, razlika u kojoj Republika Srbija prednjači jeste što ona ima razvijenu Nacionalnu strategiju zaštite i spašavanja koja obuhvata sve detalje i segmente civilne zaštite, dok Bosna i Hercegovina nije još uvijek napisala dokument koji će obuhvatiti sve zakone o civilnoj zaštiti već sektor zaštite i spašavanja temelji na Zakonu o zaštiti i spašavanju, Zakonu o zaštiti od požara i slučajnim zakonima koji direktno ili indirektno imaju poveznicu sa civilnom zaštitom. Prema ulaganju i razvoju ovih država možemo reći da je Republika Srbija naprednija od Bosne i Hercegovine, jer je ista već članica Mehanizma civilne zaštite zajednice od 2013.godine, dok je Bosna i Hercegovina u fazi pristupa Mehanizmu, te je započela sa projektom „EU for better civilian protection“ u martu 2019.godine kako bi se pripremila za ulazak u Mehanizam. Ovo je primarni dokaz potrebe za poboljšanjem i povećanjem stepena sigurnosti ljudi i dobara kroz zajedničku implementaciju programa i projekata za zaštitu i spašavanje. Prvenstveno kada Bosna i Hercegovina postane zvanično članica Mehanizma a drugo jer su ove dvije zemlje susjedne, koje imaju veoma dugu zajedničku granicu, a upoznati smo da prirodne nepogode i nesreće ne poznaju granice tako da ove dvije države dijele iste probleme. Države su prinuđene da surađuju po pitanju usklađivanja standarda u oblasti sistema upravljanja vandrednim situacijama kako bi povećale

efikasnost zaštite i spašavanja. Najbolje bi bilo da države rade na usklađivanju mjera politike na podregionalnom, regionalnom i globalnom nivou, ali da najveći naglasak stave na suradnju sa susjednim zemljama.

Najbolji primjer za potrebama za međusobnom kooperacijom, te uvid da ove dvije države ne mogu same ostvariti dobru zaštitu i spašavanje, odnosno civilnu zaštitu, te da u mnogo toga ovise jedna od druge jer ne mogu uticati na prirodne nesreće ove države su ostvarile kada je područje ovih zemljala pogodila teška nesreća 2014.godine u vidu poplava. Zbog ogromnih padavima i poplava kakve nisu zapamćene stotinu godina unazad, Republika Srbija je bila najugroženija zemlja dok je Bosna i Hercegovina bila na trećem mjestu. Zbog poplava su aktivirana mnogobrojna klizišta, uništeni stambeni objekti, porušeni mostovi., prekinute mnoge komunikacije. Zbog klizišta došlo je i do pomjeranja minskih polja. Nesreća je iskorištena od strane pojedinaca da dignu cijene hrane i vode i iskoriste tešku situaciju u kojoj su se države nalazile. Nakon povlačenja vode, zbog ogromnog broja uginulih životinja prijetile su i mnoge zaraze stanovništu, pogotovo u visoko ugroženim područjima. Tada, prema procjenama štete koje su nanijete po državi iznosile su nekoliko milijardi KM.

Da Europska Unija pokušava staviti do znanja potrebu za kooperacijom i kordinacijom barem u svrhu civilne zaštite između Republike Srbije i Bosne i Hercegovine uvidjeli smo kada je 16.jula 2014. godine u Briselu zakazana „Međunarodna donatorska konferencija za Republiku Srbiju i Bosnu i Hercegovinu“³⁶ za rješavanje posljedica koje su nanijele poplave. Cilj je bio prikupljanje 2 milijarde KM, tako da su raspodijelili sredstva: 810 miliona za Bosnu i Hercegovinu i 910 miliona eura za Srbiju. Pomoć se sastojala od 60% kredita i 40% grantova odnosno nepovratnih sredstava.

Bitno je spomenuti kod ove teme da su pored drugih članica Republika Srbija i Bosna i Hercegovina članice potpisnice Okvirnog sporazuma o slivu rijeke Save i Konvencije o saradnji na zaštiti i održivom korištenju rijeke Dunav. Plan upravljanja rijekom Savom je izrađen i njegovo usvajanje se desilo u decembru 2014.godine.

Zatim veoma bitna je Direktiva 2000/60/EC Evropskog parlamenta i vijeća radi uspostavljanja okvira djelovanja zajednice na području politike voda zbog „površinskih kopnenih voda, prelaznih voda, priobalnih voda, podzemnih voda, a ona određuje:

---

³⁶ <https://www.dw.com/hr/donatorska-konferencija-eu-a-za-srbiju-i-bih/a-17732821> 09.09.2020. , 09:59

- sprječava dalju degradaciju, štiti i učvršćuje stanje vodnih ekosistema s obzirom na potrebe za vodom, kopnenih ekosistema i močvarnih područja direktno zavisnih od vodnih ekosistema,
- promoviše održivo korištenje voda na osnovu dugoročne zaštite raspoloživih vodnih resursa,
- ima za cilj bolju zaštitu i poboljšanje vodne okoline, putem specifičnih mjera za postepeno smanjenje i potpuno eliminisanje ispuštanja, emisije i gubitka opasnih tvari s prioritete liste,
- osigurava progresivno smanjenje onečišćenja podzemnih voda i sprječava njihovo dalje onečišćenje,
- doprinosi ublažavanju posljedica poplava i suša.“³⁷

Zakoni o vodama u Republici Srbiji i Bosni i Hercegovini je 90% prilagođen Okvirnoj direktivi za vode (ODV)

1. Hidrološki prognozni sistem

Ono što je veoma bitno za Republiku Srbiju i Bosnu i Hercegovinu jeste uspostavljanje hidrološkog prognozno sistema, koji je neophodan za prevenciju i pravovremeno upozoravanje. „Realizacija Hidrološkog prognozno sistema je podjeljena u 4 mjere:

- jačanje mreže meteoroloških, padavinskih i hidroloških mjernih stanica,
- izradu modela za riječne slivove u BiH i jačanje kapaciteta za izradu meteoroloških prognoza,
- Akcioni plan za zaštitu od poplava i upravljanje rijekama u BiH 2014-2017
- uspostavu procedura za razmjenu meteoroloških i hidroloških podataka između nadležnih hidrometeoroloških službi u BiH i susjednim zemljama i drugim međunarodnim institucijama „³⁸

Za ove prostore neophodno je bilo poboljšavanje umreženja mjernih stanica između Republike Srbije i Bosne i Hercegovine, kojem se pristupilo realizacijom hidrološkog

---

^{37 38}

<http://www.voda.ba/uiimages/Akcioni%20Plan%20za%20za%C5%A1titu%20od%20poplava%20i%20upravljanje%20rijekama%202014-2017.pdf> 09.09.2020., 11:30

meteorološkog sistema za riječne slivove kako bi se moglo prikupiti dovoljno pouzdanih analiza i prognoznih modela.

„Sistem treba biti dizajniran na način da obezbjedi visok stepen sigurnosti i pouzdanosti podataka i komunikacije, posebno u ekstremnim vremenskim uslovima. Imajući u vidu da je za adekvatnu zaštitu od poplava potrebno obezbjediti informacije van područja koje je u administrativnoj nadležnosti neophodno je obezbjediti odgovarajući nivo razmjene informacija i saradnje između institucija u BiH, susjednim zemljama i međunarodnim institucijama kao što su Savska komisija, ICPDR i WMO. U okviru aktivnosti Savske komisije već je potpisan sporazum o razmjeni hidroloških i meteoroloških podataka između hidrometeoroloških službi u slivu rijeke Save. Ove aktivnosti na bilateralnom i multilateralnom nivou je potrebno nastaviti. Nadalje, veoma je važno utvrditi način komunikacije i razmjene podataka sa drugim institucijama i službama u BiH, prije svega sa institucijama zaduženim za zaštitu i spašavanje.“³⁹

Također nakon posljedica poplava je shvaćeno da je neophodno međusobno usklađivanje i primjena pravnog okvira za prostorno planiranje, upravljanje šumama, energetiku i sličnim oblastima koje direktno ili indirektno utiču na zaštitu i spašavanje.

Kada započnemo sa upoređivanjem razvoja sektora zaštite i spašavanja, odnosno uključivanjem vladinom i nevladinog sektora u isti, možemo reći da Republika Srbija i Bosna i Hercegovina nisu napravile veliku razliku. Republika Srbija i Bosna i Hercegovina su potpisale značajan broj bilateralnih i multilateralnih ugovora koji direktno utiču na zaštitu i spašavanje i poboljšanje iste

Ono što je neophodno za još bolji razvoj koordinacije civilnih zaštita Republike Srbije i Bosne i Hercegovine jeste da se obezbjedi kontinuiran razvoj nadležnih institucija zaštite i spašavanja kroz planiranje kadrova, obuka, nabavki modernih sredstava, ulaganje više finansijskih sredstava za razvoj tih sektora.

2. Finansiranje sektora zaštite i spašavanja

39

http://www.msb.gov.ba/onama/struktura/zastita_spasavanje/zastita_spasavanje/default.aspx?id=6772&langTag=bs-BA 10.09.2020., 16:32

Za pravljenje godišnjeg plan korištenja sredstava zaštite i spašavanja i raspodjelu sredstava ovlast pripada Federalnoj upravi Civilne zaštite, Kantonalnoj upravi civilne zaštite, te Općinskoj odnosno gradskoj službi Civilne zaštite, ali uz mišljenje Štaba Civilne zaštite. Ova tijela su odgovorna i za utrošak sredstava, prvenstveno jer utvrđuju konkretne namjene na godišnjem planu. Pri pravljenju godišnjeg plana sredstava oni trebaju poštovati načelo povezanosti i solidarnosti, a svoj plan prave prema uvjetima koji su određeni Programom razvoja sistema zaštite i spašavanja u FBiH.

„Prema članu 179. Zakona o zaštiti i spašavanju zaštita od prirodnih i drugih nesreća financiranje se iz sljedećih izvora:

- Budžeti Federacije BiH, kantona i općina,
- Sredstva pravnih osoba,
- Osiguranja,
- Dobrovoljni priloga,
- Međunarodna pomoć – donacije
- i dr.⁴⁰

Prema članu 179. je utvrđeno finansiranje svih segmenata civilne zaštite, a njihova raspodjela je bliže određena u odredbama. Finansiranje ovog sektora se vrši prema procjenama rizika ugroženosti Bosne i Hercegovine, te su tako minimalna sredstva za ove sektore sljedeća: „Za Federaciju BiH 0,1 % od visine bruto društvenog proizvoda - Za kanton 0,5% od ukupnog godišnjeg budžeta kantona - Za općinu 1 % od ukupnog godišnjeg budžeta općine“.⁴¹

Prema pitanju finansiranja sektora za vandredne situacije u Republici Srbiji, situacija se ne razlikuje mnogo od ove u Bosni i Hercegovini. Međutim, zbog drugačije strukture i pripojenosti sektora, odnosno kako smo upoznati u tekstu ranije, sektor za vandredne situacije Srbije je u sklopu Ministarstva Unutrašnjih poslova Republike Srbije koje za „raspodjelu finansija unutar ministarstva poštuje pravilo efikasnosti, ekonomičnosti i transparentnosti Zakona o javnim nabavkama“⁴². Zakon o prikupljanju sredstava i njihove raspodjele striktno

---

⁴⁰ ⁴¹ file:///C:/Users/info/Downloads/finansiranje_sistema_zastite_spasavanja.pdf 08.09.2020.,16:17

⁴² www.arhiva.mup.gov.rs 09.09.2020., 09:44

je određen u „Službenom glasniku Republike Srbije, broj 124/12“⁴³. Uprava za zajedničke poslove zapravo priprema i raspodjeljuje trošenje budžetskih sredstava i prihoda kao i što sprovodi javne nabavke.

Međutim, Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srbije još uvijek smatra da treba da pronade najpogodniji model finansiranja kao i najbolji balans između različitih interesa pod postojećim uslovima.

3. Vladin sektor zaštite i spašavanja

Što se tiče vladinog sektora objema državama su uspostavljene civilno-vojna suradnja, odnosno da „u prirodnim i drugim katastrofama oružane snage mogu djelovati samoinicijativno kada su ugroženi objekti, druga imovina i osoblje oružanih snaga i po pozivu civilnih organa kao pomoć civilnoj zaštiti“⁴⁴. Pošto smo dovoljno u radu elaborirali o vladinom sektoru u Republici Srbiji i Bosni i Hercegovini i tim detaljno objasnili razlike odnosno sličnosti koje postoje u strukturi sektora za zaštitu i spašavanje, odnosno za vandredne situacije sada ćemo se okrenuti međunarodnim organizacijama koje pomažu vladinom sektoru.

„Globalna politika u oblasti smanjenja rizika od katastrofa, kao i nacionalni napor u oblasti sprječavanja i otklanjanja posljedica vandrednih situacija su posebno potrebni i produktivni na regionalnom nivou.“⁴⁵

U Republici Srbiji i Bosni i Hercegovini civilno-vojna suradnja zahtjeva i štiti vojnu omoć koja se može uspostaviti putem NATO-a i OUN-a.

„OUN ili Organizacija Ujedinjenih Naroda pruža pomoć država koje dožive katastrofe putem humanitarnih organizacija, a te organizacije su :

- UNHCR (Visoki komesarijat za izbjeglice)
- UNICEF (Fondacija za zaštitu djece)

---

⁴³ <https://www.mfin.gov.rs/UserFiles/File/podzakonski%20akti/2013/Odluka%20oprema.pdf> 09.09.2020.,09:38

⁴⁴ Ćamil Huseinbašić, Rukovođenje i upravljanje u katastrofama, Sarajevo 2006: 55

⁴⁵ Edin Garaplija, Proces identifikacije analize i evaluacije rizika kritične infrastrukture u vandrednim situacijama, Sarajevo 2018: 57

- UNDP (Program za razvoj)
- WHO (Svjetska zdravstvena organizacija)
- UNOCHA (Ured za koordinaciju humanitarnih poslova)⁴⁶

„NATO ili Sjeveroatlanski savez pomoć pruža samo članicama Alijanse i Partnerstva za mir i to putem svojih organizacija, a to su:

- NAC (Sjevernoatlansko vijeće)
- EAPC (Euroatlansko vijeće)
- EADRCC (Euroatlanski savez za koordinaciju odgovora na katastrofu)
- EADRU (Euroatlanska jedinica za odgovor na katastrofu)⁴⁷

4. Nevladin sektor u zaštiti i spašavanju

Nevladin sektor u zaštiti i spašavanju ima također velik i značajan uticaj, a također pri ovom sektoru Republika Srbija i Bosna i Hercegovina imaju dosta sličnosti, tako da ćemo sada nabrojati organizacije koje se nalaze i u RS i BiH a pomažu u podizanju svjesnosti o važnosti zaštite i spašavanja, a zatim elaborirati i objasniti čim se bave, te kako konkretno pomažu pri razvoju sektora za zaštitu i spašavanje odnosno vandredne situacije.

- Crveni krst/križ
- Humanitarne i nevladine organizacije koje u svom poslovanju brinu i o zaštiti i spašavanju, a imaju vjersku osnovu primjer: Caritas/Merhamet
- Radio amateri
- Vatrogasne jedinice
- Ronioci, planinari, gorska služba spašavanja,

4.1. Crveni krst/križ

⁴⁶ <https://www.un.org/en/>, 08.09.2020., 12:04

⁴⁷ <https://www.nato.int/> 08.09.2020., 13:54

Slika br. 7 Međunarodno obilježje Crvenog krsta/križa ⁴⁸

Crveni krst/križ je nevladina organizacija koja za svoj rad slijedi međunarodne principe. Na području Republike Srbije i Bosne i Hercegovine ova organizacija je ovlaštena da u miru i za vrijeme elementarnih i drugih nepogoda, vandrednih stanja, a „u skladu sa principa humanosti nepristrasnosti, neutralnosti, dobrovoljnosti, nepristasnosti jedinstva i univerzalnosti ostvaruje humanitarne ciljeve u oblasti zaštite i unaprijeđenja zdravlja, socijalne zaštite, zdravstvenog i humanitarnog odgoja, obuke te službe traženja zalaže za poštivanje međunarodnog humanitarnog prava i zaštitu ljudskih prava“⁴⁹.

4.2. Caritas

Slika br.8 Obilježje Caritasa⁵⁰

Caritas je humanitarna organizacija koja u svom djelovanju ima zaštitu i spašavanje a također je pastoralna ustanova katoličke crkve koja podstiče javnost na humanitarni rad i saradnju. Djelovanje Caritasa je raspostranjeno i u Srbiji i Bosni i Hercegovini.

4.3. Merhamet

Slika br.9 Obilježje Merhameta⁵¹

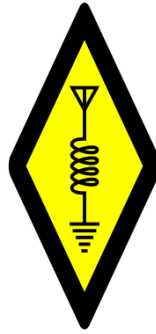
⁴⁸ <https://ckfbih.ba/> 08.09.2020., 12:47

⁴⁹ <https://www.icrc.org/> 08.09.2020., 13:14

⁵⁰ <http://www.caritas.ba/?stranica=novosti&clanak=1100> 08.09.2020., 13:11

Na sličnom principu kao Caritas funkcioniše i organizacija Merhamet koje je muslimansko dobrotvorno društvo, a koje svoje djelovanje je proširilo pored Bosne i Hercegovine i na Republiku Srbiju. Također, i Merhamet je humanitarna organizacija koja u svom djelovanju ima aktivnosti koje pomažu zaštiti i spašavanju i koji brinu o najugroženijim skupinama stanovništva.

4.4. Radio-amateri

Slika br. 10 Međunarodno obilježje Radio-amatera ⁵²

Radio-amateri održavaju bežičnu komunikaciju, te često u momentima nesreća ili katastrofa pomažu zajednicama u svrhu održavanja u kriznim situacijama kao što su nesreće ili katastrofe, zbog korištenja različitih vrsta komunikacije uspijevaju uspostaviti komunikacije kada to i nije moguće pa su dosta puta pomogli u akcijama u toku katastrofa i nesreća da se sačuvaju ljudski životi.

Radio-amateri su svoj hobi osnovali i razvili i na području Bosne i Hercegovine i Republike Srbije, te su veoma uspješni, a njihovi uspjesi traju još od nekadašnjeg Saveza radio-amatera Jugoslavije čije su članice bile ove države.

4.5. Vatrogasne jedinice

Slika br.11 Obilježje dobrovoljnog vatrogasnog društva Jezerski⁵³

---

⁵¹ <https://www.merhamet.ba/o-nama/> 08.09.2020., 12:39

⁵² <https://Radioamaterizam/> 08.09.2020., 13:41

Vatrogasne jedinice jesu dio vladinog sektora i u Republici Srbiji i Bosni i Hercegovini, međutim postoje dobrovoljne vatrogasne jedinice koje osnivaju dobrovoljna vatrogasna društva koja predstavljaju dopunske snage za vatrogastvo. „Dobrovoljno vatrogasno društvo jeste dobrovoljna i nedobitna organizacija zasnovana na slobodi udruživanja, osnovana radi organizovanog dobrovoljnog učešća građana u sprovođenju zaštite od požara, spasavanju ljudi i imovine i realizacije projekata i programa iz ove oblasti koji su od javnog interesa, koja ispunjava uslove propisane ovim zakonom i koja je kao takva upisana u Registar udruženja.“

⁵⁴ Dobrovoljno vatrogasno društvo ima sjedište koje mora biti na teritoriji jedinice lokalne samouprave u kojoj se nalazi dobrovoljna vatrogasna jedinica dobrovoljnog vatrogasnog društva, može imati svoj logo, naziv, zastavu, a djelovati može i na državnom i međunarodnom nivou. „Dobrovoljna vatrogasna društva u oblasti zaštite od požara učestvovati će u vršenju poslova zaštite od požara i vatrogastva koji se odnose na provođenje određenih preventivnih mjera zaštite od požara koje društvo može provoditi; gašenje požara i spašavanja ljudi i materijalnih dobara ugroženih požarom ili eksplozijama; propagiranje zaštite od požara i vatrogastva i vršenja drugih zadataka u vezi sa zaštitom od požara; ostvarivanja saradnje sa odgojnim i obrazovnim institucijama i nadležnim organima uprave u poslovima razvoja svijesti o zaštiti od požara i vatrogastva i sa tim institucijama i organima ili samostalno provoditi stručna savjetovanja i seminare i druge oblike informativno - propagandne aktivnosti od značaja za vatrogasnu djelatnost i zaštitu od požara, a posebno u sticanju i širenju vatrogasne i opće kulture stanovništva o pitanjima zaštite od požara i kulture i značaja zaštite okoliša.“⁵⁵

4.6. Ronioci, planinari, gorska služba spašavanja

Ronioci, planinari i Savez Gorskih službi spašavanja ima veliki uticaj na zaštitu i spašavanje, te svojom međusobnom saradnjom stvorili su singeriju spasilačkih službi kako bi operativnije i efikasnije mogli djelovati u spašavanju ljudi. Oni pomažu u prevenciji, toku kao i odgovoru na prirodne i druge nesreće koje mogu zadesiti stanovništvo. Svjedoci smo koliko ljudi je tokom prirodnih nesreća živote sačuvalo baš zbog ljudi koji su dio spasilačkih timova ronioca, planinara, ili gorske službe spašavanja. Također, ova udruženja redovno surađuju na međudržavnom nivou.

---

⁵³ <http://reprezent.ba/osnovano-dobrovoljno-vatrogasno-drustvo-jezerski/> 08.09.2020., 14:13

⁵⁴ <http://www.parlament.gov.rs/upload/archive/files/lat/pdf/zakoni/2018/3327-18-lat.pdf> 08.09.2020.,15:02

⁵⁵ https://kucz.ks.gov.ba/sites/kucz.ks.gov.ba/files/zakon_o_zastiti_od_požara_i_vatrogastvu_zenicko-dobojskog_kantona.pdf 08.09.2020., 14:00

Kao pozitivan primjer, a također veoma slične misije, također možemo uzeti dvije nevladine organizacije koji mnogo doprinose razvoju sektora zaštite i spašavanja: iz Republike Srbije Nacionalno udruženje za upravljanje rizicima NUUR i Asocijaciju za upravljanje rizicima iz Bosne i Hercegovine.

5. Asocijacija za upravljanje rizicima - AZUR

Slika br.12 Obilježje AZUR-a ⁵⁶

Asocijacija za upravljanje rizicima AZUR je osnovana sa misijom komunikacijom sa državnom administracijom i institucijama unaprijedi upravljanje rizicima od prirodnih i drugih nepogoda koje je izazvao čovjek, različitim inicijativama u pogledu poboljšanja primjene relevantnih zakona, tehničkih propisa i realizacijom drugih aktivnosti.

Zadaci Asocijacije su također izvještavanje javnosti o aktivnostima na polju upravljanja rizicima, kao i saradnja sa nacionalnim udruženjima oblasti zaštite i spašavanja iz regiona, Europe i svijeta.

Primarni zadaci AZUR-a su:

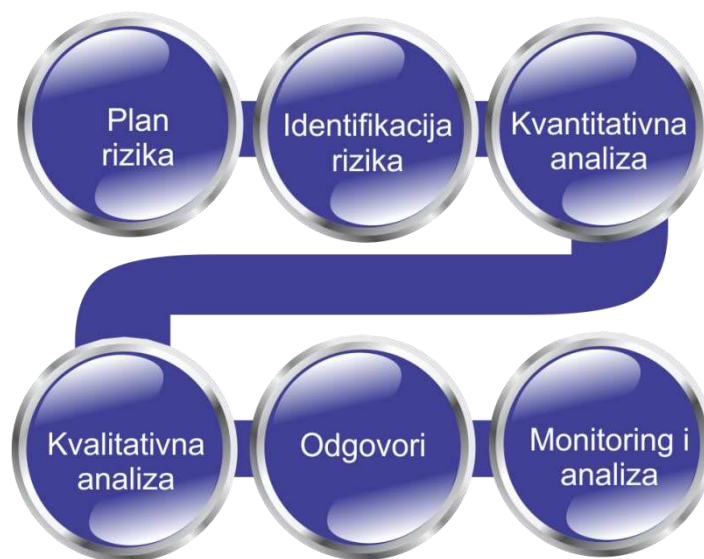
- „Podrška u izradi zakonskih, podzakonskih strateških dokumenata iz oblasti sigurnosti na svim nivoima vlasti i društveno-političkog uređenja u Bosni i Hercegovini,
- Rad na unaprjeđenju svijesti građana o prevenciji i upravljanju rizicima u sistemu zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća i prezentiranje važnosti tih aktivnosti, kroz organizovanje okruglih stolova, seminara, konferencija u skladu sa Zakonom, te kroz praćenje svjetskih i evropskih dostignuća i trendova u toj oblasti.
- Podrška i pomoć organima, ustanovama i organizacijama koji se bave poslovima zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara, kroz izradu neophodne dokumentacije i provođenje treninga i vježbi,

---

⁵⁶ <http://www.azur.ba/> 08.09.2020., 14:31

- Podrška i pomoć ustanovama i organizacijama koji se bave poslovima održavanja javne sigurnosti, kroz izradu neophodne dokumentacije i provođenje treninga i vježbi,
- Podrška i pomoć organima, ustanovama i organizacijama koji se bave poslovima vojne odbrane, kroz podršku u izradi neophodne dokumentacije i provođenju treninga i vježbi,
- Podrška i pomoć organima, ustanovama i organizacijama koji se bave poslovima stvaranja energetske efikasnosti i sigurnosti, te njenog održavanja, kroz izradu neophodne dokumentacije i provođenje treninga i vježbi,
- Podrška i pomoć organima, ustanovama i organizacijama koji se bave poslovima stvaranja zaštite okoliša i ekosistema, kroz izradu neophodne dokumentacije i provođenje treninga i vježbi,
- Podrška i pomoć organima, ustanovama i organizacijama koji se bave poslovima prevencije i borbe protiv IT i cyber djelovanja, kroz izradu neophodne dokumentacije i provođenje treninga i vježbi,
- Podrška i pomoć organima, ustanovama i organizacijama koji se bave poslovima prevencije i borbe protiv korupcije i organiziranog kriminala, kroz izradu neophodne dokumentacije i provođenje treninga i vježbi,
- Podrška i pomoć organima, ustanovama i organizacijama koji se bave poslovima prevencije i borbe protiv terorističkih prijetnji, kroz izradu neophodne dokumentacije i provođenje treninga i vježbi,
- Podrška i pomoć u izradi neophodne dokumentacije i organiziranju treninga za subjekte i objekte sektora privatne i unutrašnje zaštite,
- Podrška i pomoć organima, ustanovama i organizacijama koji se bave poslovima sigurnosnog samorganiziranja građana, kroz podršku u izradi neophodne dokumentacije i provođenju treninga i vježbi,
- Organiziranje predavanja, treninga i radionica u odgojno-obrazovnim ustanovama s ciljem upoznavanja djece i omladine o prevenciji nesreća, o sistemu sigurnosti i funkcioniranju ovog sistema u vanrednim situacijama,

- Zalaganje i učešće u organizovanju kurseva i seminara radi edukacije članova Asocijacije, lokalnih zajednica i građana.“⁵⁷

Shema br. 6 Plan pristupanja riziku⁵⁸

Asocijacija za upravljanje rizicima AZUR implementira ključni projekat u oblasti civilne zaštite pod nazivom „EU za bolju civilnu zaštitu – Izgradnja kapaciteta i priprema Bosne i Hercegovine za Mehanizam civilne zaštite Evropske unije. „Cilj projekta je da ojača kapacitete organa civilnih zaštita u Bosni i Hercegovini a u svrhu pristupanja UCPM na osnovu čega su i projektne aktivnosti koncipirane. U okviru projekta se održavaju tematske radionice, obuke certificirane od strane DG ECHO kao i terenski treninzi na kojima učestvuju Federalna uprava civilne zaštite, Republička uprava civilne zaštite, Odjel za javnu sigurnost Brčko distrikta te Ministarstvo sigurnosti BiH. Pored pomenutih korisnika, finalne korisnike predstavlja 15 općina (8 iz FBiH i 7 iz RS) za koje su izrađeni zakonsko-imperativni dokumenti: Plan i Procjena zaštite od prirodnih i drugih nepogoda te Plan i Procjena zaštite od požara.“⁵⁹

Asocijacija za upravljanje rizicima ima potpisane brojne bilateralne sporazume o saradnji te memorandume o razumijevanju a od posebnog značaja su sporazumi sa Ministarstvom sigurnosti BiH, Fakultetom političkih nauka UNSA i Fakultetom za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije UNSA. Naučni odbor Asocijacije AZUR čiji su članovi

^{57 54} <http://www.azur.ba/o-nama/> 08.09.2020. ,14:38

⁵⁹ <http://www.azur.ba/> 08.09.2020.,15:49

eminentni stručnjaci i doktori nauka iz oblasti zaštite i spašavanja, zaštite kritične infrastrukture te epidemiološke zaštite kao i akreditirani Centar za edukaciju i treninge CET predstavljaju okosnicu rada same Asocijacije.

6. Nacionalno udruženje za upravljanje rizicima – NUUR

Nacionalno udruženje za upravljanje rizicima NUUR je nevladina organizacija sa sjedištem u Beogradu, Srbija koje okuplja značajan broj stručnjaka osposobljenih i obučenih za prepoznavanje rizika i upravljanje njima. Nacionalno udruženje je uspostavilo saradnju sa brojnim organizacijama među kojima se ističe Memorandum o saradnji između Centra za strateška istraživanja nacionalne bezbednosti CESNA B Beograd.

NUUR ima kontinuiranu kooperaciju sa Asocijacijom za upravljanje rizicima AZUR iz Bosne i Hercegovine a koja se ogleda u razmjeni pozitivnih iskustava, znanja i suradnji stručnjaka i eksperata. Također, ova dva udruženja rade na poboljšanju kooperacije, efikasnije i bolje suradnje između Republike Srbije i Bosne i Hercegovine kako bi svojim građanima omogućili sigurniju budućnost, bolju zaštitu, te implementaciju projekata vezanih za zaštitu i spašavanje na međudržavnom nivou.

VI ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Sigurnost je temelj normalnog života pojedinca i cijelih zajednica svake moderne države, te efikasan sistem traganja, zaštite, i spašavanja ima sve veći važnost. U razvijenim zemljama se izdvajaju velika novčana ulaganja za službe zaštite i spašavanja. Pored novčanih ulaganja osposobljene su i dobre zakonske regulative sa tačno definisanim obavezama i nadležnostima svih subjekata iz ove oblasti.

Uzimajući u obzir generalnu hipotezu „Komparativna analiza sektora zaštite i spašavanja Republike Srbije i Bosne i Hercegovine u periodu od 2010. do 2020. godine je pokazala da ovi sektori dovoljno međusobno kooperiraju“ a u sklopu vremenskog okvira od 2010. godine do 2020. godine možemo reći da su sektori zaštite i spašavanja, odnosno sektora za vandredne situacije od 2010. do 2020. mnogo napredovali i znatno proširili opseg svog kooperiranja te usklađivanja potreba sektora Civilne zaštite prema suradnji iz razloga što su prvenstveno poplavama 2014.godine uvidjeli potrebu za kooperacijom, te da su za spriječavanje katastrofalnih posljedica nemoćni da sami urade dovoljno da bi prevenciju od prirodnih nepogoda podigli na poželjan nivo. Zbog veoma duge zajedničke granice ove države su shvatile da je neophodno surađivati kako bi se adekvatno uskladili sektori civilne zaštite i bilo spremno za sve prirodne nepogode koje ih mogu zadesiti, jer niti jedna prirodna nesreća ili nepogoda ne poznaje granice, tako da je u ovoj oblasti veoma bitno shvatiti da prirodne nepogode odnosno nesreće imaju odlike globalizacije, odnosno da ne poznaju granice, i da im one ništa ne znače, te se prema njima tako trebaju i postaviti.

Stanje organizovanosti, pripremljenosti i suradnje je zadovoljavajuće, ali kako smo primjetili u razradi teme mnogo više u sektor zaštite i spašavanja stvarne napore ulaže nevladin sektor. Unutar vladinog sektora postoji problem kod nedovoljne implementacije Zakona o zaštiti i spašavanju u obje države ponaosob, a zatim zbog dosadašnje politike kojom su se vodeće političke strukture bavile, sektor zaštite i spašavanja kao i drugi su mnogo ispaštali kod svog razvoja.

Tokom izrade ove teme, najveći problem smo primjetili da je je nedovoljno finansiranje sektora za zaštitu i spašavanje od strane obje države, te se samim tim i ne ostavlja prostor za realizaciju većih i ozbiljnijih planova i programa koji su zaista neophodni pogotovo građanima graničnih dijelova država koji su mnogo puta pretrpjeli štetu zbog nedovoljne adekvatne suradnje ovih država.

Također, jedan veliki problem jeste komplikovana struktura sektora civilnih zaštita, te također uz komplikovanu strukturu ćemo podvući i korumpiranost političkog sistema obje države, gdje na žalost u sektore od kojih zavise ljudski životi i njihova dobra se zapošljavaju neadekvatni ljudi koji su podobni vladajućim političkim strankama a nisu sposobni za adekvatnu realizaciju i implementaciju pravih stvari unutar civilnih zaštita.

Struktura sistema sigurnosti u Republici Srbiji i Bosni i Hercegovini je izrazito kompleksna, kao što postoji i izrazita decentralizovanost sistema što dovodi do glavnih prepreka efikasne zaštite i spašavanja građana i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća.

Neophodno je u kontinuitetu razvijati sisteme zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća i da su pred nadležnim institucijama još brojne obaveze čijom implementacijom će se osigurati bolje pretpostavke za efikasniji sistem zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća, odnosno, efikasniji sistem upravljanja u vandrednim situacijama.

Bilo bi poželjno formirati tijela koja će se predvidjeti Okvirnim zakonom za međudržavnu suradnju, da unaprijediti rad postojećih, jer aktivnosti koje se odnose na oblast zaštite i spašavanja ne da zahtjevaju samo kooperaciju institucija jedne države i njenih službi Civilne zaštite već i suradnju sa službama Civilne zaštite susjednih država.

Prije svega smatramo da države paralelno trebaju nastaviti sa uređenjem političkih sistema kako bi oni više pažnje usmjerili na sektor zaštite i spašavanja, a zatim raditi na realizaciji planova i programa koji će pomoći na prevenciji od prirodnih nesreća, kao i planovima zajedničkog saniranja štete od prirodne nesreće koja pogodi ove države u budućnosti.

Međutim ako izuzmemo finansijski problem, te problem strukture sistema sigurnosti, te pogledamo realizirane projekte, zakone i sporazume, suradnju nevladinog sektora, organizacija i asocijacija, te samu pomoć država jedne drugoj u teškim situacijama, i zajedničkoj borbi protiv viših sila koje su prirodne nesreće a na njih ne može uticati, već se uvijek može samo adekvatno pripremiti, te adekvatno sanirati posljedice, možemo reći da su od 2010. godine krenula poboljšanja sistema koja su u velikoj dozi slična jer su se ove države očito gradile na starom sistemu iz kojeg zajedno potiču, te su promjene u nijansama i djele zajedničke probleme. Znatna poboljšanja u suradnji su krenula od 2014.godine, dok je primarna razlika kojem Ministarstvu je pripojen sektor zaštite i spašavanja, odnosno sektor za vanredne situacije u kojoj državi, i to da je Republika Srbija već dio Mehanizma Civilne zaštite Zajednice, dok je Bosna i Hercegovina u fazi pristupanja istom.

Naposlijetku, nakon detaljnog analiziranja i komparacije ova dva sistema zaštite i spašavanja, rekla bih da Republika Srbija i Bosna i Hercegovina imaju mnogo više zajedničkih stvari nego što su to svjesne, te bi zaista bilo neophodno da konačno to uvide, i da shvate da će u sektoru Civilne zaštite zaista mnogo više napredovati i istim bolje upravljati, te na njega više uticati ako se za borbu u njemu budu držale zajedno i pomagale jedna drugu, te planirale i implementirale zajedničke planove za budućnost.

LITERATURA

a) Udžbenici, knjige:

Ćamil Huseinbašić, Rukovođenje i upravljanje u katastrofama, Sejtarija, Sarajevo 2006;

Ćamil Huseinbašić, Civilna zaštita u sistemu sigurnosti, Fakultet političkih nauka Sarajevo, Sarajevo 2007;

Edin Garaplija, Proces identifikacije analize i evaluacije rizika kritične infrastrukture u vandrednim situacijama, Institut za upravljanje rizicima-Beograd, Sarajevo 2018;

Predrag Đ. Marić i Duško M. Tomić. Upravljanje vandrednim situacijama, Balkanski Institut za upravljanje rizicima i procjenu rizika, Beograd 2010;

Termiz Dževad, Metodologija društvenih nauka, NIK Grafit, Lukavac, 2009;

b) Riječnici :

Huseinbašić Ć. (2004) Riječnik civilne zaštite, Sarajevo, Federalna uprava civilne zaštite

c) Normativno pravni dokumenti:

Okvirni zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u Bosni i Hercegovini (Službeni glasnik BiH, broj:50/09)

Odluka Savjeta Europe 1313/2013/EC

Ustav Republike Srbije (Službeni glasnik Republike Srbije broj:83/06, član 97)

Zakon o Civilnoj zaštiti iz 2002.godine (Službeni glasnik Republike Srpske, broj:26/02)

Zakon o zaštiti i spašavanju u vandrednim situacijama Republike Srpske (Službeni glasnik Republike srpske 121/12)

Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća (Službeni glasnik Federacije BiH br.39/03, 22/06, 43/10)

d) Internet izvori :

<http://msb.gov.ba/Zakoni/zakoni/default.aspx?id=1721&langTag=bs-BA> datum pristupa :
12.12.2019. 21:06h

<http://prezentacije.mup.gov.rs/svs/HTML/delatnost.html> datum pristupa: 17.12.2019. 10:36h

<http://www.msb.gov.ba/PDF/zastita%20i%20spasavanje%20u%20bih%202010.doc1.pdf>

datum pristupa: 06.01.2020. 18:23h

https://www.cin.ba/wp-content/uploads/2014/05/zastita_i_spasavanje_u_bih_studija.pdf

datum pristupa : 06.01.2020., 18:23

<https://www.un.org/en/>, datum pristupa 08.09.2020. 12:04

<https://www.nato.int/>, datum pristupa: 08.09.2020. 13:54

<https://ckfbih.ba/> datum pristupa: 08.09.2020. 12:47

<https://www.icrc.org/> datum pristupa : 08.09.2020. 13:14

<https://www.merhamet.ba/o-nama/> datum pristupa: 08.09.2020. 12:39

<https://Radioamaterizam/> datum pristupa: 08.09.2020. 13:41

<http://www.caritas.ba/?stranica=novosti&clanak=1100> datum pristupa: 08.09.2020. 13:11

https://kucz.ks.gov.ba/sites/kucz.ks.gov.ba/files/zakon_o_zastiti_od_pozara_i_vatrogastvu_ze_nicko-dobojskog_kantona.pdf datum pristupa 08.09.2020. 14:00

<http://www.parlament.gov.rs/upload/archive/files/lat/pdf/zakoni/2018/3327-18-lat.pdf> datum pristupa 08.09.2020., 15:02

<http://reprezent.ba/osnovano-dobrovoljno-vatrogasno-drustvo-jezerski/> datum pristupa: 08.09.2020, 14:13

<http://www.azur.ba/projekti/> datum pristupa: 08.09.2020. 14:43

file:///C:/Users/info/Downloads/finansiranje_sistema_zastite_spasavanja.pdf datum pristupa: 08.09.2020. 15:25

<https://www.mfin.gov.rs/UserFiles/File/podzakonski%20akti/2013/Odluka%20oprema.pdf> datum pristupa: 09.09.2020. 09:38

www.arhiva.mup.gov.rs datum pristupa: 09.09.2020. 09:44

<https://www.dw.com/hr/donatorska-konferencija-eu-a-za-srbiju-i-bih/a-17732821> datum pristupa: 09.09.2020. 09:59

<http://www.voda.ba/uimages/Akcioni%20Plan%20za%20za%C5%A1titu%20od%20poplava%20i%20upravljanje%20rijkama%202014-2017.pdf> datum pristupa: 09.09.2020. 10:38

<http://www.predsjednistvobih.ba/o-bih/GrbIZastava.aspx?langTag=bs-BA> datum pristupa: 09.09.2020. 12:21

<http://www.fucz.gov.ba> datum pristupa: 09.09.2020. 12:38

http://www.msb.gov.ba/onama/struktura/zastita_spasavanje/zastita_spasavanje/default.aspx?id=6772&langTag=bs-BA datum pristupa: 10.09.2020. 16:32

https://fucz.gov.ba/sektor_za_mjere_zastite_spasavanja datum pristupa: 10.09.2020. 21:45

SKRAĆENICE

EU – Europska Unija

BiH – Bosna i Hercegovina

BD – Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine

FBiH – Federacija Bosna i Hercegovina

RS – Republika Srpska

FUCZ – Federalna uprava Civilne zaštite

RUCZ – Republička uprava Civilne zaštite

GSS – Gorska služba spašavanja

AZUR – Asocijacija za upravljanje rizicima

NUUR – Nacionalno udruženje za upravljanje rizicima

OUN – Organizacija Ujedinjenih naroda

UNHCR - Visoki komesarijat za izbjeglice

UNICEF - Fondacija za zaštitu djece

UNDP - Program za razvoj

WHO - Svjetska zdravstvena organizacija

UNOCHA - Ured za koordinaciju humanitarnih poslova

NATO – Sjeveroatlanski savez

NAC – Sjevernoatlansko vijeće

EAPC – Euroatlansko vijeće

EADRCC – Euroatlanski savez za koordinaciju odgovora na katastrofu

EADRU – Euroatlanska jedinica za odgovor na katastrofu

DVD – Dobrovoljno vatrogasno društvo

GSS – Gorska služba spašavanja

KM – Konvertibilne marke

ODV – Okvirna direktiva za vode

IPCDR - Međunarodna komisija za zaštitu Dunava

WMO – Svjetska meteorološka organizacija

ICDO - Međunarodne organizacije civilne odbrane ICDO

DPPI - Inicijative za pripravnost i prevenciju katastrofa Regionalnog centra za saradnju DPPI

CMEPSEE - Vijeća jugoistočne Europe za civilno-vojno planiranje za vanredne situacije

PRILOZI:

Slike:

Slika br.1: Državna zastava Republike Srbije

Slika br. 2: Prvo vatrogasno vozilo u Srbiji

Slika br. 3: Obilježje MUP-a RS

Slika br.4: Vatrogasne jedinice u toku gašenja požara

Slika br.5: Obilježje, zastava i grb Bosne i Hercegovine

Slika br.6: Obilježje FUCZ

Slika br.7: Međunarodno obilježje Crvenog krsta/križa

Slika br.8: Obilježje Caritasa

Slika br.9: Obilježje Merhameta

Slika br.10: Međunarodno obilježje Radio-amatera

Slika br.11: Obilježje dobrovoljnog vatrogasnog društva Jezerski

Slika br.12: Obilježje AZUR-a

Sheme:

Shema br.1: Organizacione strukture sektora za vandredne situacije

Shema br.2: Struktura sistema zaštite i spašavanja Bosne i Hercegovine

Shema br.3: Upravljački pravci djelovanja civilne zaštite

Shema br.4: Koordinacijsko tijelo BiH za zaštitu i spašavanje

Shema br.5: Aktivnosti štaba civilne zaštite

Shema br.6 Plan pristupanja riziku

BIOGRAFIJA

Leila Hasović rođena je 05.02.1997.godine u Goraždu gdje je završila osnovnu školu „Husein ef. Đozo“ kao odličan učenik.. Nakon toga, također u Goraždu nastavlja srednje obrazovanje u Mješovitoj srednjoj školi „Enver Pozderović“, također odličnim uspjehom. Kroz osnovno i srednje obrazovanje pokazuje interesovanje za pristupanje mnogim sekcijama, nevladinim organizacijama, udruženjima mladih, i sličnim organizacijama, kao i seminarima, edukacijama i treninzima koji se bave zaštitom ljudi, unaprijeđenjem boljeg života, stvaranjem

bolje budućnosti. Shodno željama da doprinese poboljšanju života u Bosni i Hercegovini 2015.godine upisuje Fakultet političkih nauka u Sarajevu, smjer „Međunarodni odnosi i diplomatija“. Nakon diplomiranja, 2018. godine master studije nastavlja na istom fakultetu samo na odsjeku „Sigurnosne i mirovne studije“ jer je uvidjela da tu može pronaći više načina kako da osigura sigurni i bolji život u svojoj domovini, te zbog datih prilika, za svoju specijalizaciju bira Zaštitu i spašavanje, sa konkretnom temom „Komparativna analiza sistema zaštite i spašavanja u Republici Srbiji i Bosni i Hercegovini“. Njena konstantna želja za učenjem i spoznavanjem novih rješenja dovodi je do učešća na mnogim seminarima i edukacijama vezanim za struku, pa se s tim još kao student pri završenju ispita zapošljava u INZA- Agencija za zaštitu ljudi i imovine i dio je tima uredništva stručnog časopisa „Zaštita i spašavanje“, gdje radi još uvijek.